

ARNOLD MEIJER

LEIDER VAN

NATIONAAL FRONT

Samenwerking ?

NAAR DE EENHEID
OP REËLEEN
GRONDSLAG

PRIJS F. 0.50

V O R W O O R D

ARNOLD MEIJER

LEIDER VAN

NATIONAAL FRONT

SAMENWERKING?

**NAAR DE EENHEID
OP REËLEEN
GRONDSLAG**

ARNOLD MEIJER
Leider van Nationaal Front

Amsterdam, 17 December 1947

V O O R W O O R D

In de moeilijke dagen, die ons volk doorleeft, blijft de zoo gewenschte en zoo noodzakelijke samenbundeling uit. Het valt niet te ontkennen, er zijn drie autoritaire bewegingen. Er is veel gesproken over eenheid en over toenadering, maar intusschen kwam deze niet tot stand. Misschien is zulks nog eerder een gevolg van verschil in mentaliteit dan van principieele geschillen.

De principieele geschillen bestaan; het heeft geen nut ze te ontkennen. Toch is de mogelijkheid groot, dat de praktische uitwerking van wat in de drie bewegingen nagestreefd wordt niet zoover uiteen zou liggen als op grond van de verschillen in beginsel mocht worden verwacht. Men komt echter niet tot een praktische uitwerking, wijl het grootste gedeelte van de activiteit in de bewegingen wordt opgeëischt door den onderlingen strijd. Hoeveel energie gaat er niet verloren door dezen strijd? Hoeveel nuttiger zou deze energie besteed kunnen worden, indien zij verbruikt werd in het opbouwend streven ter behartiging van de Nederlandsche belangen, om gezamenlijk zooveel mogelijk invloed uit te oefenen op de maatregelen die tot doel hebben maatschappij en bestuur te reorganiseeren.

Daartoe is echter noodig de gezamenlijke wil om samen te werken en een ruim begrip voor elkander. Nationaal Front wil den stap doen om tot samenwerking te komen. Daartoe is wenschelijk, dat wij teruggrijpen in het verleden om zodoende tot het heden en de gemotiveerde formuleering van onze voorstellen te komen.

ARNOLD MEIJER,
Leider van Nationaal Front.

's-Gravenhage, 1 December 1940.

SAMENWERKING

Wij zijn, die we waren.

In de maanden vóór het overschrijden onzer grenzen door Duitsche troepen, werd in pers en parlement, op straat en in huis luide verkondigd, dat wij paraat waren. Het was wel op een koopje, maar ons leger — zoo heette het — was paraat.

Na vijf dagen reeds eindigde de strijd. Ons leger capituleerde. Daar, waar gevochten werd, streden Nederlandsche soldaten met grooten moed. Zij zullen voor altijd de trots van Nederland uitmaken. Zij redden niet alleen de eer van ons volk; zij bewezen, dat ons volk recht heeft op eeneigen bestaan. Ondanks de verworping, tengevolge van een langdurig democratisch tijdperk, ondanks ondermijning van het nationaal gevoel, ondanks de gekweekte burgerlijke mentaliteit, bleek in ons volk nog een groote levenskracht, offervaardigheid en zelfbeheersching te leven.

Ons volk vertoont een kracht, zooals geen ander volk. Het Nederlandsche volk kende een hooger levenspeil en meer weelde dan eenig ander volk. En waar ieder ander volk tengevolge daarvan zou verslappen en zou ten onder gaan, bleef ons volk bestaan en bleef zijn levenswil en strijdwil ongerept.

Nederland capituleerde, maar het was niet de schuld van de soldaten, doch de schuld van de volksvreemde beginselen der Fransche revolutie. Het waren democratische denkbeelden, die de kracht van ons land hadden verzwakt en die tot deze catastrophe voerden. Er was gebrek aan kader, er was gebrek aan leiding, er was gebrek aan materiaal.

Nederland moest wel capituleeren voor de sterke, eensgezinde, overweldigende overmacht van de troepen van den Führer van het Duitsche Rijk. Deze capitulatie is geen schande en behoeft ook geen onoverkomelijke ramp te zijn.

Dat zou zij alleen zijn, indien het Nederlandsche volk ook innerlijk zou capituleeren door met de armen over elkaar gekruist de gebeurtenissen over zich heen te laten gaan. Met de armen over elkaar gekruist te gaan staan, is een verraderlijke houding. Een echte Nederlander kent deze houding niet; hij pakt steeds opnieuw aan en zet door. Hij schrijdt voorwaarts, zoo noodig met den rug gekromd tegen den wind in.

Zoo heeft ook Nationaal Front geen oogenblik geaarzeld en heeft begrepen, dat zijn verantwoordelijkheid nu grooter was dan ooit en dat het meer dan ooit verplicht was nu aan te pakken, teneinde niet slechts te redden, wat te redden valt, maar indien mogelijk een zoo groot mogelijken baat te winnen voor volk en land.

Zeker, de capitulatie beteekende den nederlaag. Maar indien wij erin zouden slagen het Nederlandsche volk ervan te overtuigen, dat de rampen, die over ons volk gekomen zijn, voor het overgrootste deel zijn te wijten aan onze zelfgenoegzaamheid en aan de propageering van volksvreemde stelsels; indien wij het begrip ingang konden doen vinden, dat de nieuwe staat op ordelijke beginselen moet herbouwd worden, dan zou deze capitulatie geen blijvende capitulatie behoeven te zijn, doch integendeel opstanding van ons volk! Wanneer wij ons volk zouden weten te overtuigen, dat het niet vleiend noch mokkend moet opzien naar den overwinnaar, maar dat deze capitulatie ons moet aansporen, ons te bezinnen op ons volksche zijn en op onze taak in het nieuwe Europa, dan zal deze capitulatie geen nederlaag blijken te zijn, maar een overwinning.

Wanneer wij met de armen gekruist zouden blijven staan, of wanneer wij zouden meenen goed te doen met sabotage te plegen of ernaar te streven de oude regentenheerschappij en het democratisch stelsel opnieuw in te voeren, dan is deze capitulatie een onoverkomelijke nederlaag. De capitulatie moet het begin zijn van een strijd tegen alles, wat rot en versleten, corrupt en slecht is.

Wij moeten weer weten, wat het inhoudt Nederlander te zijn. Wij lieten door een regentenkliek voor ons handelen

en denken, met als gevolg, dat wij onze taak en roeping als Nederlander vergaten. De capitulatie moet het begin zijn van een overwinning op onze eigen lamtheid en zelfgenoegzaamheid.

Wij hebben ons te bezinnen op ons Nederlandsch wezen, op onze Nederlandsche cultuur en op zooveel, dat Nederland groot maakte. Wij hebben ons te bezinnen op onze houding ten opzichte van andere volkeren en zeer bijzonder op de taak, welke in een nieuw Europa door ons vervuld kan worden. De capitulatie kan en mag niet het einde van Nederland zijn en het begin van een slavernij. Integendeel, zij moet het begin zijn van de heropstanding van ons volk. Het moet zich zijn taak kiezen, om gelijk vroeger in roem en grootheid zijn functie te vervullen in de Europeesche volkerengemeenschap. Dit verklaart het optreden van Nationaal Front onmiddellijk na de capitulatie.

Onder de meest moeilijke omstandigheden, zonder veel vooruitgang en zonder eenig lichtpunt, heeft het steeds doorgezet. Op 5 Mei 1934 werd Zwart Front opgericht, waarin zich een klein aantal menschen vereenigde, die zes jaar lang de voorposten-gevechten leverden tegen democratie en kapitalisme en tegen de volksontbindende invloeden. Het wees op de verwording: eenzaam op den uitkijkpost, slingerde het zijn aanklachten in de vrome gezichten van de machthebbers van den democratischen staat. Het ondervond de meest minderwaardige bestrijding en den grofsten willekeur, maar het hield stand, geloovend in eigen kracht, welke kracht gevoed werd door zijn liefde voor het eigen volk. Zijn campagne tegen den Jood Mannheimer en zijn satellieten bracht zijn leider eenmaal veertien dagen en eens drie maanden in de strafgevangenis te Breda.

Het zijn de maanden, waarin de gedachte aan de stichting van Nationaal Front en de verplaatsing van het middelpunt der Beweging naar Den Haag rijpte. Bij onze voorbesprekingen hadden we niet den steun, die wij

hadden mogen hopen. Men was bevreesd, zich te compromitteeren met den man, die Mannheimer en het Nederlandsche regentendom aanviel. Eerst op 20 April 1940 werd Nationaal Front gesticht.

Wij hadden zelf niet kunnen vermoeden, dat de oprichting van dit Nationaal Front en de verplaatsing van het Hoofdkwartier zoo op tijd was geschied. Drie weken later was het oorlog. Na de capitulatie konden slechts autoritair-gerichte bewegingen de zaak des volks redden. De democratie, die de volle verantwoordelijkheid trof voor de karige uitrusting van onze weermacht en de slechts partieele organisatie van onze weerkracht, zakte ineen. Zij leek zoo krachtig, maar haar kracht was slechts schijn, hoe tyranniek ze zich ook in het verleden tegen ons gedroeg. Zij kon niets meer doen. Wie zou voor het volk opkomen?

Wij hebben toen onzen plicht begrepen. Het zou een misdaad geweest zijn, om zooals zoovelen met de armen gekruist over elkaar te gaan zitten. Wij hebben aangepakt.

Het program van Nationaal Front was aan de orde. Het heeft zijn wortels in het verleden. Meer dan zes jaren geleden werd het vastgesteld en het bleef onveranderd. Op dit programma kon in dezen tijd een volk samengebondeld worden en een staat worden herbouwd. Geen enkel programma-punt kon er gemist worden. Het beantwoordde aan het wezen van het Nederlandsche volk. Het was Nederlandsch en daarmee bedoelen wij, dat het alles bezat, wat voor Nederland goed en wenschelijk is.

Het was modern. Het was aan de orde. Het eerste punt toch was de absolute vernietiging van het partijwezen. Aan de vernietiging van het partijwezen en van den parlementair-democratischen staat behoefden wij niet meer te werken. Deze was met de capitulatie in diggelen gevallen. De partijen bewezen voos en krachteloos te zijn. Zij waren de schuld van de rampen, die over ons volk kwamen. De 15de Mei beteekende het einde van het partijwezen in Nederland. Verschillende leidende persoonlijk-

heden in de partijen lieten hun land en partij in den steek. Zij, die overbleven, zij die voor kort het deden voorkomen alsof zij onwrikbaar op hun hoog-verheven voetstuk stonden, zakten in elkaar. Zij trokken zich terug. Enkel en hadden alleen nog de brutaliteit hun jas om te keeren en het te doen voorkomen, alsof zij het altijd wel gezegd hadden, dat de democratie niet veel zaaks was.

Maar de vernietiging van den democratischen partijestaat is niet voldoende. Dan zou hier een luchtledig ontstaan; dan zou ons volk zonder eenige Nederlandsche leiding blijven. In plaats van den democratischen staat moet komen een autoritair-corporatieven staat. En die autoritair-corporatieve staat zal moeten ingericht zijn in Nederlandschen zin.

Dr. Max Frauendorfer, Hauptamtsleiter der N.S.D.A.P. zegt in zijn boek „Ständischer Aufbau“: „Es bedarf keine Begründung, das jedes Volk seine Ordnung sich selbst entsprechend seiner Lage und seine Begebenheiten schaffen muss“. Zoo is het. Wij streven daarom na, de nieuwe idee te verwerkelijken op Nederlandsche wijze. Dat beteekent een streven naar de nauwste verbondenheid met ons volk. Dat beteekent een streven naar de eenheid van volk en staat.

Niet slechts een cultureele, doch ook een politieke eenheid. Het volk is een door God gewilde eenheid. Het Nederlandsche volk is thans verdeeld over drie verschillende staten. In een op volksche basis gereorganiseerd Europa zal Groot-Nederland werkelijkheid worden. In een volksch gereorganiseerd Europa kan Nederland in goede samenwerking met het Deutschland van Adolf Hitler een groote taak vervullen.

Het is volgens de natuur der dingen, dat volk en staat samenvallen. Opmerkingen als die, welke betoogen dat het deloyaal zou zijn tegenover het Belgisch vorstenhuis om onder de bezetting de eenheid van Vlaanderen en Noord-Nederland na te streven, maken op ons niet den minsten indruk. Of een vorstenhuis sympathiek of niet

sympathiek is, doet in dezen niets ter zake. Het gaat om de orde. Welnu, de orde is niet gediend door het verdeeld zijn van het Nederlandsche volk over drie verschillende staten. Dit zou een bestendiging der wanorde zijn. Het is dus plicht om onder alle omstandigheden, dus ook onder de huidige omstandigheden te streven naar de eenheid van volk en staat. In den Westhoek wordt en werd het Nederlandsche volk, gekneld in den Franschen staat, verdrukt. In België kon en kan het Vlaamsche volksdeel zich niet ontplooiën. Verdeeld over drie staten kan Nederland nimmer tot volle grootheid komen. Vlaanderen is niet minder dan Rijks-Nederland. Het zijn beide volwaardige volksdeelen, die elkaar aanvullen en elkaar van noode hebben. „Wat God vereenigd heeft, dat scheidt geen mensch”.

Het program van Nationaal Front veronderstelt ook de uitsluiting van de Jodenmacht uit het Nederlandsche leven. Het is een logische gevolgtrekking van ons volksche beginsel. Vanaf het begin der oprichting van Zwart Front, waaruit Nationaal Front is voortgekomen, hebben we zonder ooit ook maar tot eenig compromis te zijn over gegaan het Jodenprobleem duidelijk gesteld. Nooit hebben we in de meer dan zes jaren van onzen strijd een Jood als lid aanvaard. Immer hebben wij voorgestaan, dat Joden van functies in staat en maatschappij zouden worden uitgesloten. Heftig hebben wij steeds gestreden tegen de overheersing van Nederlanders door de Joodsche macht. Dat was het ergste wat men in den democratischen staat kon doen. De gevolgen van deze houding hebben wij gedragen, wetende dat uiteindelijk ook het Nederlandsche volk de oogen zullen opengaan en dat het zou inzien, dat hetgeen wij voorstonden niet iets on-Nederlandsch of iets wanordelijks zou zijn, doch integendeel Nederlandsch en ordelijk.

Nationaal Front beschermt het gezin. Het wil een gezond, een levend volk. Vandaar zijn onverzettelijken strijd tegen alles wat de kracht van het gezin ondermijnt.

Nationaal Front wil dat er sociale gerechtigheid zal

heerschen, d.w.z. dat het nationale inkomen op een rechtvaardige wijze tusschen de Nederlanders verdeeld worde en de nationale arbeid en productie gericht zal zijn op het gemeenschapsbelang. Het is dit deel van het programma, dat thans in het middelpunt van alle sociaal streven moet komen. Bijna iedereen beschouwt het op dit oogenblik als een vanzelfsprekend feit, dat de democratie een einde neemt en aanvaardt den autoritaireren staat als iets vanzelfsprekends. Maar velen van de huidige bekeerlingen beseffen niet, dat de autoritaire staat slechts dan zin heeft en slechts dan bestaansrecht heeft, wanneer deze autoritaire staat gericht is op het welzijn van het geheele volk. De autoritaire en totale staat — totaal gebruikt in den zin van volledig — duldt geen machten boven zich zelf en buigt dus niet voor kapitalisten. De liberale staat laat toe dat geldmachten een overheerschende rol spelen. Deze bepalen hoe de staat te handelen heeft.

Waar thans velen meenen, den autoritaireren staat te moeten aanhangen, zonder dat zoiets consequenties op sociaal-economisch terrein zou behoeven in te houden, stellen wij vast, dat dezulken niets van den autoritaireren staat, noch van dezen tijd begrijpen. Zij, die zoo denken, zijn, ook al geven zij hun geld en al geven zij hun naam aan een herstel-beweging, niets dan ballast. De dynamiek der betrokken beweging kan er slechts onder lijden.

Door de oprichting van Nationaal Front en doordat wij in onze publicaties uit tactische overwegingen, mede ten gevolge van de internationale omstandigheden, een rustiger toon voerden, meenden sommigen, dat onze strijd tegen het kapitalisme slapper werd en dat wij het niet meer als onzen plicht zouden beschouwen, op te komen voor de ontrechten en vertraptten. Wij mogen het hier daarom nog eens zeer duidelijk zeggen: wij werken nooit en onder geen enkel beding om den gezeten burger zijn bandeloos bestaan te waarborgen. Wij strijden in de eerste en voorname plaats om de macht der plutocraten te vernietigen en om ontrechten en onterfden aan hun recht te helpen.

Hitler veroverde de macht in Duitschland, omdat hij het sociale welzijn van het Duitsche volk nastreefde. Wij hebben in verscheidene geschriften uiteengezet hoe wij de sociaal-economische structuur in Nederland zien. Over den vorm kan men lang en breed discussieeren. En hoeveel wordt er niet over gepraat en gekletst. Wij zijn gaan inzien, dat het beter is er minder wetenschappelijk over te discussieeren maar meer gevoel te hebben voor de sociale rechten der massa. Anders zouden wij niet beter zijn dan de democraten van weleer, die het privaat-eigendom tot een beginsel-punt verhieven, maar... intusschen veilig toelieten, dat het overgrootste deel van de massa ondanks ijver, vlijt en spaarzaamheid toch niet tot eigendom kon komen. Wij zullen dan niet beter zijn dan de vele Christenen, die hun mond vol hebben van Christus en Christendom, maar intusschen het volk laten verhongeren en ten onder gaan in naam van Christus. Vleesch en bloed moet het bij iedereen worden, dat gemeenschapsbelang voor het groepsbelang gaat en groepsbelang voor het belang van den enkeling. Dat geldt voor mij, voor U lezer, voor allen. Dienen, dat is de taak van den nieuwen mensch. Dienen met geheel zijn hebben en zijn. Zich-zelf ondergeschikt maken aan het geheel, aan het volk, aan het vaderland, dat is de levenswet van den mensch, die bezielde is van den nieuwen geest.

De rechten van stedeling en dorpeling, van arbeider en patroon, van boer, visscher, fabrieksarbeider, ambtenaar, middenstander of van wien dan ook worden slechts hierdoor bepaald.

Veel van de zwaarwichtige beschouwingen, die over rechten en plichten gehouden zijn, zijn grootendeels overbodig, indien men weer tot het inzicht geraakt, wat gemeenschap en gemeenschapsbesef inhoudt.

De nationale herstelbeweging zal sociaal moeten zijn. Zij zal gericht moeten zijn op het welzijn van de groote massa en alles daarvoor op zij moeten zetten. De vele heilige huisjes in ons land (en hoevele staan er in ons land!) zullen met den grond gelijk gemaakt moeten worden.

Zij, die dit niet inzien en meenen met hoerageroep over de autoritaire staatsidee zonder meer iets te begrijpen van de huidige gigantische worsteling en van de nieuwe orde, zij vergissen zich. Goud en geld hebben hun beteekenis verloren. Zij zijn geen maatstaf meer, want de mensch als volksgenoot en de gemeenschap als volksgemeenschap zijn maatstaf.

Autoritaire bewegingen en bezettingsoverheid.

Met het vaststellen van de gewenschte beginselen eener politieke beweging is het doel nog niet bereikt. Een autoritaire beweging moet totalitair zijn. Het is dus onmogelijk, dat drie of vier autoritaire bewegingen naast elkaar blijven voortbestaan. In zich is het dus iets wanordelijks, dat er nog steeds in Nederland verschillende groepen zijn, die naast elkaar bestaan en niet zelden heftig elkander bestrijden. Het is in zich wanordelijk en tegen de rede. Het kan niet anders dan een voorbijgaand verschijnsel zijn, maar zolang een beweging niet het geheele volk veroverd heeft, is deze verscheidenheid van bewegingen een groeiverschijnsel, dat niet overgeslagen kan worden. De bewegingen moeten echter het inzicht hebben, dat uiteindelijk één totalitaire organisatie moet komen en dat zij deze noodwendige ontwikkeling hebben te bevorderen. Wij zijn verplicht te streven naar toenadering en eenheid.

In het orgaan van de N.S.B. „Volk en Vaderland" heeft enkele malen gestaan, dat men niet bereid was om met een beweging als Nationaal Front te discussieeren over eenheid. De heer Goedewaagen, perschef van de N.S.B. schreef in een artikel over „Toenadering" in „Volk en Vaderland" van 1 November, dat de N.S.B. over toenadering niet wenscht te onderhandelen, dat zij alleen toenadering kan aanvaarden in den vorm, dien zij zelf bepaalt. Die vorm is, dat moet goed onderstreept worden, dat men onvoorwaardelijk het „Leidersrecht" der N.S.B. zal erkennen en den heer Mussert zijn Leider zal heeten.....

Waarop zou de N. S. B. haar leidersrecht moeten doen steunen? Heeft zij de oudste rechten? Zeker niet. „De Bezem” en de A.N.F.B. werkten reeds, toen de heer Mussert en de heer Goedewaagen nog verscheidene jaren voor zich hadden om N. S. B.-er te worden.

Op haar gelijk? Daarvoor moet men inderdaad ook gelijk hebben en hoe zou de N.S.B. gelijk kunnen hebben, aangezien haar beginselen met de conjunctuur wisselen en het gelijk van heden haar ongelijk van gisteren, haar gelijk van gisteren haar ongelijk in het heden zou aantoonen.

Op haar offers? Op offers laat men zich niet voorstaan. Indien men met zijn persoon voor zijn beginselen instaat, dan brengt men vanzelf de offers, die uit deze houding voortvloeien. Maar als men dan toch, gelijk de heer Goedewaagen, de offers wil uitwegen, dan zeggen wij tegen dezen perschef: Vrees deze balans, want zij slaat niet aan Uw zijde door!

Maar waarom zelfs dit in het geding gebracht? Daaruit kan niets goeds voortspuiten. Hoeveel belangrijker ware het, indien van alle kanten naar de wegen werd gezocht om tot bundeling te komen en, voor zoover deze op dit oogenblik onbereikbaar is, na te gaan, op welke niet-politieke gebieden men in het belang van land en volk tot samenwerking kan geraken.

Het heeft voor geen organisatie zin om onder de Duitse bezetting te werken, wanneer zij niet voldoet aan de **minimum** voorwaarden, welke van de zijde der bezettingsautoriteiten voor publiek werkende politieke bewegingen gesteld worden. Is men het met die minimum-eischen niet eens, of zou later blijken, dat er voorwaarden zijn, die men niet wil of kan vervullen, dan doet men er beter aan, zijn politieke activiteit, in afwachting van andere tijden en andere omstandigheden, stop te zetten.

Nu zijn deze minimum-voorwaarden niet bekend gemaakt. Men zou ze moeten afleiden uit de omstandigheden, de officieele uitspraken en de informatieve gesprekken die men voert. Wanneer wij dan hier ter

plaatse spreken over deze minimum-voorwaarden, dan geschiedt zulks in de veronderstelling, dat wij ons van die voorwaarden een duidelijk beeld hebben gevormd. Indien dat beeld verkeerd zou zijn, dan zou ons niets aangenamer kunnen zijn dan dat van Duitse zijde openlijk verbeteringen of aanvullingen zouden worden bekend gemaakt. Wanneer die minimum-eischen van Duitse zijde dan zoodanig zouden zijn, dat zij verder zouden gaan dan het maximum, dat wij, zonder tekort te doen aan de eer en het welzijn van het Nederlandsche volk, zouden mogen en willen aanvaarden, dan zouden wij niet aarzelen daaruit de logische conclusie te trekken en de beweging, die ons lief is, als politieke organisatie op te heffen. Want onze beweging heeft voor ons allen enkel en alleen zin, voorzover zij dienstbaar is aan het Nederlandsche volk en de eer van ons volk kan hooghouden.

Wanneer, door wat naar onze meening wanbegrip en overmacht zou zijn, daden van ons geeischt zouden worden, die o.i. aan de wezenlijke rechten van ons volk tekort doen, dan willen wij liever iedere werkdagigheid staken, omdat wij in dergelijke omstandigheden geen verantwoordelijkheid zouden willen dragen. We aarzelen niet te zeggen, dat wij in dat geval liever pauseeren en wachten tot beter begrip ingang gevonden zal hebben.

Tijdens een bijeenkomst van de afdeling „Nederland”, buitenlandsche organisatie der N. S. D. A. P., op Vrijdag 26 Juli 1940, in den Dierentuin te 's-Gravenhage, zei de Rijkscommissaris Dr. Seyss-Inquart over de eenwording van ons volk het navolgende:

„Ik zie velerlei pogingen tot verzamelen, zoogenaamde concentratie. Ik merk op, dat ik al deze pogingen met welwillende belangstelling zie en haar geen moeilijkheden in den weg zal leggen tenzij het alleen maar gaat om zulke pogingen, welke beoogen in eenigerlei vorm dien geest te laten voortleven, die tenslotte het Nederlandsche volk naar den 10den Mei heeft gevoerd. De conserveering van dien geest kan ik

van het standpunt der bezettende macht, maar ook in het belang van het Nederlandsche volk, zoolang deze bezetting duurt, niet met open oog dulden, want er mag tusschen het Duitsche en het Nederlandsche volk nooit weder een tienden Mei zijn.

Een ding zou ik evenwel willen zeggen: een binnenlandsch politieke beweging en wilsvorming kan haar sanctie nooit van mij als vertegenwoordiger der bezettende macht verwachten, doch moet deze uitsluitend daardoor verkrijgen, dat zij het Nederlandsche volk van de juistheid van haar richting overtuigt.

Als ik hierbij nog iets zeg, dan is dat geen verordening, zelfs niet een wensch, maar ten hoogste een raad, gegeven op grond van de ervaring, welke wij in langen politieken strijd hebben opgedaan en welke niet blindelings moet worden geïmiteerd, maar waaruit toch wel naar analogie nuttige gevolgtrekkingen kunnen worden gemaakt. De eenwording der krachten in een volk kan nooit het resultaat zijn van de concentratie van verschillende programma's, waarbij de beginselen zoover mogelijk worden uitgebreid en daardoor onduidelijk worden, ten einde allen daarin op een of andere manier een plaats te laten vinden. De concentratie van krachten van een volk, dat in zulk een bijzonderen toestand verkeert als die waarin thans Nederland zich bevindt, zal slechts bereikt worden indien:

1. Een duidelijk inzicht over dezen toestand is verkregen, terwijl dit inzicht verworven is met het volledig geloof aan de juistheid van deze ontwikkeling.
2. Uit dit duidelijke inzicht de onontkoombare gevolgtrekkingen worden gemaakt volgens welke als hoogste te beschermen goed het volk, dat wil dus zeggen het Nederlandsche volk en zijn welzijn, worden beschouwd.
3. Dit inzicht door een onverschrokken persoonlijke overgave wordt verdedigd, ook dan, indien dat de

breuk met zoovele gewoonten en gebruiken beteekent.

Wanneer deze voorwaarden zijn vervuld, zal het volk bespeuren waar het om gaat en zal geloovig den werkelijk geloovige volgen en ook de bezettende macht zal deze mannen niet slechts haar achting niet onthouden, maar ook aan hun argumenten het gewicht niet ontzeggen, indien in sommige vraagstukken meeningsverschil aan den dag zou treden".

Voordat wij overgaan tot het vaststellen van wat naar onze meening de minimum-eischen van Duitsche zijde voor een Nederlandsche politieke beweging zijn, is het goed nog eens met grooten nadruk te wijzen op de woorden: „een binnenlandsch politieke beweging en wilsvorming kan haar sanctie nooit van mij als vertegenwoordiger der bezette macht verwachten, doch moet deze uitsluitend daardoor verkrijgen, dat zij het Nederlandsche volk van de juistheid van haar rechten overtuigt".

We kunnen niet anders aannemen, dan dat deze woorden eerlijk gemeend zijn. Van den anderen kant evenwel heeft het den schijn, dat de daden der Duitsche bezettingsautoriteiten hiermede volkomen in strijd zijn. We bedoelen het feit, dat de bezettingsautoriteiten hoe langer hoe meer de politieke verhoudingen in Nederland in een richting trachten te drijven, die geleidelijk aan een monopolie zouden gaan verschaffen aan de N.S.B., nota bene dus juist aan diè beweging, welke — gelijk aan de bezettingsoverheid ongetwijfeld bekend is — door het Nederlandsche volk wordt gehaat en veracht. N.S.B.ers werden tot de meest belangrijke ambten geroepen, we herinneren hier o.m. aan de benoeming van een Secretaris-Generaal, van twee Procureurs-Generaal, verschillende burgemeesters en een politie-commissaris. Hierbij valt nog op te merken, dat al deze benoemingen personen betroffen, die buiten den ambtelijken loopbaan stonden, terwijl — indien het er om ging, het ambtenaren-verbod goed te maken — geen anderen dan N. S. B.-ers werden geroepen.

Het geheele S.D.A.P. en N.V.V.-apparaat werd indirect ter beschikking van de N.S.B. gesteld door de benoeming van Rost van Tonningen en Woudenberg tot Commissarissen.

De „Deutsche Zeitung in den Niederlanden" maakte een directe en exclusieve propaganda ten gunste van de N.S.B. Ook de „Essener National Zeitung" wenschte slecht de N.S.B. als de vernieuwingsbeweging te erkennen, hetgeen, waar het hier een Rijksduitsch orgaan betreft, door de N.S.B. uitgebuit wordt met „wij en wij alléén krijgen de macht".

Slechts de W.A. mag bestaan en marcheeren. De weer-corpsen van andere bewegingen werden verboden. Wel is ons toegezegd, dat wij ons Grauwe Vendel weer zouden kunnen oprichten. Maar zoolang het nog geen feit geworden is, gelooft de buitenwereld zulks niet.

Werklooze N.S.B.-leden worden op tal van plaatsen van werken in Duitschland vrijgesteld, Nationaal Front-leden worden niet vrijgesteld. De N.S.B. werft er zelfs mee: „Kom bij ons in de W.A. en ge hoeft niet naar Duitschland"!

De in het ressort van den nieuwen Procureur-Generaal Dr. van Genechten benoemden Hoofdcommissaris van Politie te 's-Gravenhage verleende het monopolie der colportage — of moest dit monopolie verleenen — aan de N. S. B. Colportage in de binnenstad en op alle belangrijke verkeerspunten is den anderen bewegingen onmogelijk gemaakt. Toen de Procureur-Generaal op deze rechtskrenking werd gewezen, achtte hij een onderhoud hierover overbodig.

Er wordt toegelaten, dat de N.S.B. zich politie-bevoegheden aanmatigt, zonder dat metterdaad ingegrepen wordt. Straten werden afgezet; door leden van de W.A. werden aan voorbijgangers legimitatie-bewijzen gevraagd. Gummi-knuppels en messen werden gebruikt. Het „Nationale Dagblad" sprak naar aanleiding daarvan van „beheersching der straten".

Mussert wordt met den Rijkscommissaris en den Commissaris-Generaal Schmidt door den Führer ontvangen, hetgeen van N. S. B.-zijde uitgebuit wordt met de aankondi-

ging, dat spoedig, zeer spoedig, deze beweging op het paard zal worden gezet. En vele N.S.B.ers meenen zich op grond hiervan de grootste brutaliteiten te kunnen aanmatigen. Er zijn er velen, die naar aanleiding van dit alles gezegd hebben: „Het schijnt, gezien wat de Duitsche overheid doet en toelaat, dat de Duitsche bezettings-autoriteiten de N.S.B. aan de macht willen brengen, desnoods tegen den wil van ons volk in. Ware het anders, dan zou men ook anderen, die vroeger van ambtelijke functies uitgesloten waren, b.v. leden van Nationaal Front, op belangrijke posten plaatsen. Er is toch evenveel, zoo niet meer, grond hen tot belangrijke functies te roepen! Nationaal Front beschikt over betere intellectuele en artistieke krachten dan de N.S.B. Het Grauwe Vendel zou reeds lang dezelfde rechten hebben als de W.A."

Wij huldigen deze opvatting niet, zij is verkeerd. Niet slechts omdat Nationaal Front metterdaad ook bewijzen van medewerking heeft gekregen, al blijken deze niet zoozeer naar buiten, maar bovendien behoeven al deze feiten nog heelemaal geen bewijs van voorkeur te zijn voor de N.S.B. Ze kunnen het zijn, dat zij toegegeven, maar ze kunnen ook een anderen grond hebben. En tot die laatste gedachte hellen we over.

Wij krijgen steeds meer den indruk, dat het de bedoeling is van de Duitsche bezettings-autoriteiten, om het Nederlandsche volk uit zijn lethargie te halen. En dat is goed. De schok der capitulatie belemmert ons volk nog altijd de nieuwe werkelijkheid met zijn nieuwe mogelijkheden te zien; die schok belemmert ons volk ook snel te handelen.

Welnu, het is goed, dat ons volk wakker wordt geschud. En wanneer andere middelen niet helpen, dan maar het middel, dat nu gebruikt is: door aan de door meer dan vijf-en-negentig van de honderd Nederlanders gehate N.S.B. schijnbaar groote macht te geven, zoodat deze organisatie gaat brutaliseeren, met als reactie, dat ons volk uit zijn ongevoeligheid ontwaakt en in verzet komt.

Toch kan deze prikkeling tot activiteit minder gewenschte en misschien door de Duitsche bezettingsoverheid over het

hoofd geziene consequenties hebben. Door de N.S.B. zoo sterk te bevoordeelen, vereenzelvigd het ontwakende volk de Deutsche overheid met die gehate N.S.B., waardoor men het tegenovergestelde bereikt van wat men beoogt en juist afkeer tegen de Deutsche bezettingsautoriteit en het Deutsche volk wekt.

Vlak na de capitulatie kon men niet spreken van afkeer. Integendeel: de Deutsche Nationaal-Socialisten en het Deutsche leger, waar onze neutrale Nederlandsche democratenbladen zooveel op hadden afgegeven, bleken toch wel heel erg mee te vallen. Dit ontluikende betere begrip had steeds meer kunnen groeien, echter door de stellingname van de Deutsche bezettingsautoriteiten (naar mijn meening met de goede bedoeling, het Nederlandsche volk uit zijn dadenloosheid te halen) ten gunste van de N.S.B., werd de afkeer tegen de Duitschers en Deutschland in vele kringen steeds grooter; in kringen die anders reeds lang gewonnen zouden zijn voor een Deutschland naderende politiek. Men wil gaarne veel voorbijzien en aanvaarden, doch men verdraagt het niet, dat door de bezettingsautoriteit stelling wordt genomen voor een beweging, die niet gedragen wordt door het volk, of anders gezegd, voor een beweging, die door vrijwel het geheele Nederlandsche volk gehaat en veracht wordt.

Dit zijn nu eenmaal de reacties van het Nederlandsche volk. Het is te betreuren, maar deze aard is niet te veranderen. Waar het zich terecht of ten onrechte in zijn eer voelde aangetast, heeft het immer zoo gereageerd. Het goede doel, dat met bovengenoemd optreden, naar wij aannemen, wordt nagestreefd, kan zoo niet bereikt worden. Integendeel! Door de nadeelen, aan deze methode verbonden, raakt men steeds verder van zijn doel — de bevordering van de Duitsch—Nederlandsche samenwerking — verwijderd.

Keeren wij terug tot de principieele verklaring van den Rijkscommissaris en gelooven wij de woorden van Dr. Seyss-Inquart, waar hij zegt, dat de „binnenlandsch politieke beweging en wilsvorming haar sanctie nooit van hem als vertegenwoordiger van de bezettende macht kan verwerven,

doch deze uitsluitend moet verkrijgen, doordat zij het Nederlandsche volk van de juistheid van haar richting overtuigt". Op grond van deze uitspraak, heeft het zin met volle energie te werken. Op welke voorwaarden? Wij zeiden reeds, dat wij rekening hebben te houden met de minimum-eischen, die van Deutsche zijde voor publiek-politiek werk worden gesteld. Zoowel Nationaal Front als de andere organisaties doen beter hun poorten te sluiten, indien zij aan deze minimum-eischen niet kunnen of willen voldoen.

Die minimum-eischen zijn o. i., wanneer men zich o. a. baseert op de redevoering van Dr. Seyss-Inquart, de navolgende:

a. Nationaal Nederlandsch.

Herhaaldelijk toch is verklaard, dat Nederlanders het lot van hun land in handen zullen blijven houden en dat Nederland zelfstandig zal blijven en ook dat het Nederlandsche Rijk in zijn geheel niet zal worden verkleind. Bewegingen die hieraan tekort doen, bewegingen, die zoo lands- en volksverraderlijk zijn, dat zij ons land bij een ander land of volk zouden willen inschakelen, voldoen niet aan deze voorwaarde en maken dus geen enkele kans.

b. Sociaal.

Het Nationaal-Socialistische Deutschland wenscht, dat ook bij zijn buurstaten het liberalisme zal hebben afgedaan en dat de arbeiders als volwaardige volksgenooten in de volksgemeenschap worden ingeschakeld. De toegelaten bewegingen zullen dus bewegingen moeten zijn, strevend naar sociale gerechtigheid. Deze minimum-eisch spreekt te zeer vanzelf, dan dat we er veel woorden aan behoeven te besteden.

c. Leidersbeginsel.

De bewegingen zullen het *leidersbeginsel* moeten aanhangen.

Zonder aanvaarding van dat beginsel, draagt niemand in die beweging verantwoordelijkheid. Het nationaal-socialistische Deutschland acht het gemis hiervan de

ernstigste fout van het democratische stelsel. Adolf Hitler zegt ten aanzien van het leidersbeginsel: „Iedere man staan wel raadgevers ter zijde; alleen de beslissing neemt één man!” (Mein Kampf, blz. 501). En in zijn rede van 6 Juli 1930 te Berlijn: „Wij moeten thans de laatste overblijfselen van de democratie opruimen, voornamelijk ook de methode van de verkiezingen en de meerderheidsbesluiten, zooals zij heden ten dage nog veelvuldig bij de gemeenten, in economische organisaties en arbeidscommissies voorkomen en de verantwoording van het individu overal doen gelden”.

Te Düsseldorf zei Adolf Hitler op 3 September 1933: „Alleen, wanneer een... vaste leidingshierarchie wordt opgetrokken, zal zij als basis in de rij van verschijnselen op langen termijn in staat zijn zelfbewust en vastberaden een natie te leiden”.

Het leidersbeginsel is door ons altijd aanvaard. Dat beteekent echter niet dat naar onze meening het leidersbeginsel zonder meer overgenomen zou worden, gelijk het zich elders heeft ontwikkelt. Het woord „Führer”, „Duce” of „Caudillo” is niet alleen een begrip, ontleend aan van ons verschillende volkeren, het drukt bovendien voor ieder land een aparte vorm van het leidersbeginsel uit.

Zoo moet ook in Nederland in het leidersbeginsel het eigen karakter worden uitgedrukt. Wij vormen immers een apart volk, met een eigen, hoogstaande cultuur, welke zich onderscheidt van die van elk ander volk. Welnu, ons leidersbeginsel zal dan ook zijn eigen, Nederlandschen vorm hebben. Doch buiten dit beginsel kunnen wij niet. Weliswaar ligt het niet op onzen weg het sterk naar buiten uit te dragen, maar daarom hebben wij het nog niet minder noodig. Ook ten onzent zal het leiderschap dan ook moeten worden doorgevoerd, met de daarbij passende verantwoordelijkheid.

Wanneer wij ons volk willen doen groot zijn, wanneer wij in het nieuwe Europa de taak willen vervullen, welke door onze ligging, door onze geschiedenis en door onzen volksaard met zijn vele daarin verankerde capaciteiten

voor ons is weggelegd, kunnen wij dit alleen bereiken, indien het leidersbeginsel in toepassing worde gebracht. Immers dit alleen garandeert een centralisatie van krachten op het meest daartoe geschikte punt (namelijk dat, vanwaar door bevoegde oogen het geheel kan worden overzien), de mogelijkheid, dat in alle gewichtige aangelegenheden snel en afdoende kan worden beslist, alsmede de vereischte vastheid van lijn, waardoor een continuïteit van het beleid wordt gewaarborgd.

De door tegenstanders van het leiderschap — niet zelden opzettelijk gemaakte — fout, is nu, dat men het gelijk stelt aan begrippen als „onbepaalde macht” of „willekeur”. In Nederland leeft zeer sterk de gedachte van de „sovereiniteit in eigen kring”, dat met andere woorden wil zeggen, dat een ieder bevoegdheid verlangt op eigen terrein. Deze gedachte sluit het leidersbeginsel echter geenszins uit. Integendeel, want wil men aan de sovereigniteit in eigen kring een werkelijk effectieve uitwerking geven, dan wil deze juist zeggen, dat het volk in al zijn geledingen zelf werkzaam is en in elken kring zijn leider naar voren brengt. Een leider, die dan voor dien kring de volle verantwoordelijkheid draagt en die dus niet kan „afschuiven”, zooals dat te doen gebruikelijk was in de democratie, waarin men geen verantwoordelijkheid kende en waarin de ware schuldigen zich aan de verantwoordelijkheid konden onttrekken, om enkele, voor de partijpolitiek niet belangrijke ondergeschikten voor de elders gemaakte fouten te doen boeten. Een dergelijke, hoogst onrechtvaardige maar niettemin gewone gang van zaken tijdens de democratie, is bij 'n consequente toepassing van het leidersbeginsel, gezien de daaraan onmiddellijk verbonden verantwoordelijkheid, ten eenenmale uitgesloten. Eischt de leider van een kleinen kring gehoorzaamheid en verantwoordelijkheid van allen, die onder hem zijn gesteld, hijzelf verkeert disciplinair in dezelfde positie ten aanzien van hen, die boven hem staan. Aldus wordt een duidelijke figuur verkregen, waarin geen twijfel kan

bestaan aan de bevoegdheden, maar zeker ook niet aan de verantwoordelijkheid. Dit te willen verwerpen ten voordeele van een onoverzichtelijk stelsel, waarin iedereen en niemand leiding gaf en geen mensch voor zijn daden wilde borg staan, is derhalve een houding, welke te goeder trouw moeilijk kan worden volgehouden.

Het is toch immers zoo helder als de dag — en hoe heeft de praktijk der democratie het de jaren door trouwens niet bewezen! — dat zulk een stelsel der onverantwoordelijkheid onvermijdelijk moet voeren tot verslapping, en erger dan dat, tot corruptieve praktijken en dergelijke meer, waarvan voor het volk slechts nadeelen en onheil te verwachten zijn.

Voor een gezonden opbouw van den staat, voor het verkrijgen van de grootst mogelijke zekerheid, dat het volk goed, doeltreffend en eerlijk zal worden bestuurd, is het dan ook een eerste voorwaarde, dat de staatsinrichting worde gedragen door het leidersbeginsel. Het beginsel, volgens hetwelk een ieder zijn eigen, nauwkeurig afgebakende taak krijgt, waarvoor hij de volle verantwoordelijkheid kan dragen en haar derhalve ook moet dragen.

d. De Joden.

De beweging zal jodenmacht uit staat en maatschappij moeten bannen. Er zal een einde aan de overheersching daarvan gemaakt moeten worden. De Joden zijn een vreemd bestanddeel in de volksche samenleving. Welnu, dan kunnen Joden niet als leiders van ons volk erkend worden en is het onaanvaardbaar, dat zij macht uitoefenen ten koste van het volk, waaronder zij leven.

Het is overbodig hier nader op in te gaan. Het spreekt vanzelf dat dit van de bezettingsautoriteiten een minimum-eisch is.

e. Nederland - Duitschland.

De beweging zal naar een goede verstandhouding met *Duitschland* hebben te streven.

Degene, die zich baseert op een overwinning van Engeland en meent in afwachting, voor zoover mogelijk, de goede verhouding van het Nederlandsche volk met de bezettingsautoriteiten te moeten benadeelen, doet beter geen deel uit te maken van een politieke beweging.

Omgekeerd is het voor het werk van een politieke groepering ook overbodig, zich te baseeren op een overwinning van Duitschland. Het is beter, dit alles buiten beschouwing te laten. Het inzicht van de noodzakelijkheid van samenwerking met Duitschland moet zich liever niet baseeren op een overwinning van Duitschland. Dat moet het volk tegen de borst stuiten, want het heeft iets onoprechts en gedwongens. Bovendien is zulk een op een overwinning gebaseerde samenwerking niet duurzaam, evenmin als de nieuwe vriendschaar van den nieuwen rijke duurzaam is. Met het verlies van geld, i.c. met de eerste de beste machtsinzinking, zijn de vrienden en is de vriendschap verdwenen. Neen, die goede verstandhouding moet zich baseeren op de innerlijke noodzakelijkheid voor ons volk en voor het Duitsche volk en op het natuurlijke karakter van deze samenwerking. Samenwerking natuurlijk, die de eer van de beide volkeren vooropstelt. Niet de samenwerking van heer en slaaf, maar de samenwerking van twee volkeren, die elkaar eerbiedigen, hoogachten en die tot het inzicht zijn gekomen, dat zij als twee verwante en gelijkwaardige loten van den Germaanschen stam zedelijk verplicht zijn met elkaar samen te werken. Wij als Nederlanders mogen van de bezettingsoverheid, die opgevoed is in volkschen geest, verwachten, dat zij niet tekort doet aan de rechtmatige eischen van het Nederlandsche volk. Iedere aantasting van het Nederlandsch-eigen, ieder streven om de Nederlandsche cultuur een Duitsch accent te geven, is in strijd met de beginselen van het Duitsche Nationaal-socialisme. Wanneer men tekort zou doen aan het Nederlandsch eigene, dan zou daaruit blijken, dat de woorden die gesproken zijn, schoon klinken, maar dat de manier van optreden der Duitsche bezettingsoverheid in het geheel niet verschilt van dat van vroegere imperialistische veroveraars. Het beoordeelen van

hetgeen Nederlandsch is, moet in de eerste plaats door Nederlanders geschieden.

Op dit gebied kan de bezettingsoverheid niet voorzichtig genoeg zijn. Evenals de Duitschers niet zijn, zooals het grootste gedeelte van het Nederlandsche volk zich hen had voorgesteld, evenzoo zijn wij, Nederlanders, geheel anders dan het beeld dat de gemiddelde Duitser zich van ons vormt. Wij, te zeer versleten voor een volk van handelaren, wij hebben een zeer fijn eergevoel; wij hebben onzen trots.

Wij zijn een van het Duitse volk te onderscheiden volk. Wij kennen onzen eigen aard het best. Wij gevoelen het diepst, wat indruischt tegen onzen eigen aard. Niet vaderlandsloozen, niet zij, die door welke omstandigheden ook, zich losgemaakt hebben van hun volk, behooren dus in dezen de adviseurs van de bezettingsautoriteit te zijn, doch juist zij, die bezielde zijn van een gloeiende liefde voor het eigen volk en die in waarheid en werkelijkheid met hun volk verbonden zijn.

De samenwerking moet dus in 't teeken staan van de woorden door den Rijkscommissaris bij de aanvaarding van zijn ambt gebruikt: „Nationale eer en gemeenschappelijke arbeid!”

Eerbiediging van de eigen Nederlandsche cultuur staat voorop. Op den grondslag van die eerbiediging kan er samenwerking en uitwisseling van cultuur verkregen worden. Ook op economisch gebied kan een nauwe samenwerking tot stand komen. Tot schade van ons volk werd deze in de laatste periode om politieke redenen tegengewerkt. Het is in het belang èn van Duitschland èn van Nederland om tot een nauwe economische samenwerking te komen. De goederenruil tusschen beide landen moet bevorderd worden. De jongste gebeurtenissen hebben den muur, die tusschen Nederland en zijn natuurlijk achterland, Duitschland, kunstmatig opgetrokken was, gesloopt.

Duitschland en Nederland met zijn koloniën kunnen elkaar op verschillende wijze aanvullen. Het is noodzakelijk, dat de geest van economische samenwerking doordringt in de politieke bewegingen. Hierbij behoeft de samenwerking geen halt te houden. De basis is breed genoeg om ook nog

een politieke samenwerking te torsen. Wij zijn wel de eersten geweest, die betoogd hebben, dat zulk een politieke samenwerking kan steunen op gemeenschappelijke belangen; het belang, dat Nederland heeft bij de totstandkoming van Groot-Nederland en anderzijds het belang, dat Duitschland heeft bij het teruggrijpen van Fransche invloeden in Germaansche contrijen.

Echter ook hier is zulk een politieke samenwerking slechts mogelijk indien eerbiediging van elkanders aard vooropstaat. Men versta ons goed. Zulk een politieke samenwerking vermindert de zelfstandigheid en onafhankelijkheid van Nederland niet, evenmin als die zelfstandigheid zou worden verminderd door het sluiten van een munt- of tolovereenkomst. Beide landen geven bij zulk een samenwerking een deel van hun vrijheid van handelen op. Maar is het niet het wezen van iedere vrijheid, dat zij zich ter bereiking van een bepaald doel telkens opheft?

Toen de Volkerenbond van de volkeren een gedeeltelijke prijs-gave van hun vrijheid van handelen eischte, vond men zulks normaal. Ook het voorstel van Engeland om met Frankrijk een staatkundige vereeniging aan te gaan, werd, ofschoon naar onze opvatting de onafhankelijkheid van beide landen denkbeeldig werd, dit hier nog niet zoo gek gevonden. Wanneer wij echter thans spreken over een nauwe politieke samenwerking met Duitschland, over een eervollen vrede, dan begint men te bazelen van landverraad. Wanneer het een eenzijdig offeren onzerzijds was, zou men zoo kunnen spreken, doch waar dit geen ander doel heeft dan bij beperking van elkaars vrijheid het belang van beide landen te behartigen, is dit niets anders dan een zeer reëele en zeer verstandige politiek.

De politieke beweging, die hier niet naar streven wil, doet wederom beter, althans onder de huidige omstandigheden, als politieke beweging zich zelve op te heffen.

De andere stroomingen.

Aan de hand van deze minimum eischen willen wij de thans op den voorgrond tredende organisaties toetsen.

Wanneer die organisaties op den hierboven genoemden grondslag staan, kan met deze organisaties gestreefd worden naar een uiteindelijke basis van samenwerking.

Het is onmogelijk, dat er drie of vier totalitaire organisaties blijven bestaan. Uiteindelijk kan en moet er slechts één overblijven, of er moet er één ontstaan, die alles absorbeert.

Het is niet mogelijk in den breede hierop in te gaan. Wij zullen ons moeten beperken tot de belangrijkste groepeerin-gen naast Nationaal Front:

1. De Anti-Revolutionnaire en Christelijk-Historische groepen;
2. De N. S. B.;
3. De Nederlandsche Unie.

Over partijen gelijk de R.K. Staatspartij, behoeven wij gelukkig niet te spreken. Zij zeggen niet actief te zijn en op betere tijden te wachten. En aangezien ze wel tot St. Juttemis zullen wachten, behoeven wij er geen aandacht aan te besteden.

Ook over een beweging als van Van Rappard wenschen wij niet te spreken. Het is nu eenmaal zoo, dat alleen al het bespreken van iets op zichzelf reeds een degradeeren van zichzelf kan beteekenen. Er zijn nu eenmaal dingen, waarop men alleen maar minachtend kan neerzien. We willen nog gelooven dat er leden bij deze groep zijn, die meenen, wat ze voorstaan, doch dat mag geen reden zijn er nader op in te gaan. In bepaalde gestichten bergt men menschen op, die voor zich ook zeggen het goed en eerlijk te meenen.

De beweging van Van Rappard voldoet niet aan de eerste minimum-eisch der Duitsche autoriteiten, n.l. een Nationaal Nederlandsche overtuiging. En wanneer het zóó zou zijn, dat ook sommige Duitschers, bij gebrek aan voldoende historische kennis, de stellingen van Van Rappard zouden willen aanhangen, voor ons zijn ze niet aanvaardbaar en als Nederlanders zullen we ons tegen iedere poging, ze practisch te verwezenlijken, verzetten.

Voor de goede verhoudingen was het trouwens gewenscht, dat zij niet meer op straat konden verschijnen. Hun para-

deeren wekt afkeer tegen de nieuwe ideeën en tegen samenwerking met de Duitsche bezettingsautoriteiten.

De Anti-revolutionnaire en Christelijk-historische groepen.

Het is merkwaardig, hoe wij van anti-revolutionnaire zijde voortdurend zijn aangevallen, terwijl onze denkbeelden op staatkundig en maatschappelijk gebied de anti-revolutionnaire gedachten zoo dicht naderen. Wij mogen daarvoor verwijzen naar het feit, dat wij er den nadruk op leggen, dat deze en onze beginselen en de hieruit voortspruitende handelingen gebonden zijn aan hogere normen, wortelend in God. Wanneer gelet wordt op hetgeen Groen van Prinsterer en Abraham Kuyper leerden, dan begrijpen wij niet, waarop de felle aanvallen van anti-revolutionnaire zijde steunen.

Groen van Prinsterer b.v. hekelde de volkssouvereiniteit, het kenmerk der moderne democratie, uiterst scherp.

In zijn „Handboek der Geschiedenis van het Vaderland” wees hij er op, hoe de denkbeelden der Fransche revolutie in Nederland ingang vonden, tot groote schade voor het land en hoe staatsabsolutisme daar het gevolg van moet zijn.

Op bladzijde 677 zegt hij: „Aldus ontstond de revolutionnaire staat, waarin de vrijheidsleer den grondslag van een tot dusver ongekend absolutisme gelegd heeft. Onvoorwaardelijke onderwerping aan de algemeenheid is de voorwaarde van het staatsverdrag. Eenheid zoo innig, dat elk zelfstandig aanzijn te niet gaat; almacht zoo volkomen, dat elk gezag of recht of belang wijkt.

Om aan den eisch van het staatsbelang te voldoen, wordt ook de misdaad pligt gerekend.

Hooger gezag kent de staat niet; de goddelijke wet moet zwichten, waar de staatswet gebiedt.”

Elders lezen wij: „het wijken der souvereiniteit Gods is het te voorschijn treden der volkssouvereiniteit. Godver-zaking lost zich in menschvergoding op. Zoodra gezag en regt niet van boven afkomt, heeft het van beneden zijn oorsprong. Het berust op willekeur en afspraak.”

Zoo sprak ook Dr. Abraham Kuyper. Hij hekelde fel de partijen-tyrannie en den waanzin van het parlementaire stelsel. Hij sprak over „een oppermachtige, despotische, parlementaire overheid en daaronder een volk, dat elk recht van representatie mist.”

De anti-revolutionnaire en echt Nederlandsche gedachte van de „sovereiniteit in eigen kring” spreekt uit iedere bladzijde van ons programma.

Wij wijzen b.v. op de sociale ordening die wij voorstaan en op de in ons program genoemde bijzondere school, een typische uiting van onze gedachte van „sovereiniteit in eigen kring”.

Ook onze critiek op het kapitalistische stelsel werd door Abraham Kuyper gedeeld. Hij schreef: „en zoo heerscht dan thans in heel Europa een welgedane bourgeoisie over een verarmenden werkenden stand, die gestadig haar kapitaal moet voeden en gedoemd is om hetgeen voor die kapitaalvoeding geen dienst meer kan doen, te laten verzinken in het moeras van het proletariaat.” Het standpunt van Dr. Abraham Kuyper ten aanzien van de Joden dekt eveneens het onze. In zijn boek „Om de Oude Wereldzee” zegt hij: „De door velen gekoesterde verwachting, dat de Joden zich allen met het volk, waaronder zij wonen, zullen assimileeren, bleek een illusie. Ook met het oog op de historie is deze theorie van het „opgaan der Joden in de andere volkeren” strikt onaannemelijk.” In „Ons Program” zegt Kuyper: „dat men verkeerd zou doen, indien men den invloed van de Joden ten onzent voor zoo onschuldig hield en voor hun reactie tegen het Christendom de oogen dicht deed.”

Zoo zijn er een reeks van theoretische beginselen der Anti-Revolutionnaire en Christelijk-Historische groepen, welke aan de onze parallel loopen.

Dat is begrijpelijk. De Anti-Revolutionnaire en Christelijk-Historische partijen zijn opgericht om in te gaan tegen de beginselen der Fransche Revolutie. Doet dat ook niet Nationaal Front? Gaat ook onze strijd niet tegen deze zelfde beginselen, tegen de dwaasheid, dat menschen en

dingen gelijk zouden zijn? Het is een van de wezenlijke en meest belangrijke punten, die het nieuwe onderscheiden van de democratie. Datzelfde geldt ook voor het anti-revolutionnaire beginsel van „sovereiniteit in eigen kring” in gezin, school en kerk.

In sociaal opzicht kunnen de leerstellingen van deze groepen wederom aanvaard en overgenomen worden.

Men heet goede sociale verhoudingen na te streven; men wil strijden tegen het liberalisme en het materialisme en staat de gedachte voor, dat alles dienstbaar moet zijn aan de gemeenschap.

De verschillen liggen hier in de dagelijksche uitvoering van de gemaakte of nog te maken bepalingen. De uitvoerders van het op zichzelf goede programma zijn allen door een geheel anderen geest beziel. Hun practisch optreden is volkomen in strijd met de beginselen, die beleden worden.

De Anti-Revolutionnaire en Christelijk-Historische Partijen gaan tenslotte in tegen de vrijheid- en gelijkheidsleuzen der democratie.

Waar wij hier zoeken naar de punten, welke wij gemeen hebben, om te zien in hoeverre er een gemeenschappelijke basis van samenwerking kan zijn, is het goed hierop te wijzen. Tevens moeten wij echter constateeren, dat de politieke democratie en de gelijkschakeling van alle waarden van menschen en dingen in de praktijk volkomen in strijd was met hetgeen toch het essentieel na te streven doel van deze groepen was. Wanneer wij de practische staatkunde dezer groepen dan ook aan de hierboven genoemde minimum-eischen toetsen, dan komen wij tot deze conclusie:

het Nationaal-Nederlandsche wordt ongetwijfeld door de Anti-Revolutionnaire en Christelijk-Historische partijen nagestreefd, ook al kan er verschil van opvatting zijn over de wijze, waarop dit tot uitdrukking wordt gebracht.

Dit geldt evenzeer voor het sociale, ook al moeten wij vaststellen dat in de oude Anti-Revolutionnaire partij het

liberalisme toonaangevend was, met voorbijgaan van het anti-revolutionnaire program.

Het leidersbeginsel echter wordt door de Anti-Revolutionnaire partij niet aanvaard. Zij staat op het democratisch partij-politieke standpunt. Zij wenscht partij te zijn en te blijven. En toch: practisch is er geen organisatie in Nederland geweest die zoozeer iemand als leider heeft erkend en deze, goed of kwaad, zondig of onzondig, als de man bij uitnemendheid, de van God gezonden leider, heeft aanvaard dan de Anti-Revolutionnaire partij.

Evenmin wenschen de Anti-Revolutionnaire en Christelijk-Historische partijen tegen de Jodenmacht in te gaan, zooals deze nu eenmaal gegroeid is, en willen zij, ondanks haar christelijk beginsel, de Joden zelfs niet uit haar eigen groepen sluiten.

Wat het laatste punt betreft: een goede samenwerking met Duitschland.

Dr. Colijn doet in zijn brochure „Op de grens van twee Werelden" wel uitkomen, dat hij iets ziet van het nieuwe, doch het is nog te vaag, te onbestemd en te veel aan beperkingen gebonden. Er is geen enkele aanwijzing, dat men inziet, dat er in Europa essentiele veranderingen plaats vinden, dat wij ons niet slechts op economisch gebied, doch evenzeer, wellicht meer nog, op ander terrein, naar geheel nieuwe verhoudingen te richten hebben.

Het is om deze redenen, dat, voor zoolang en voor zoover de Anti-Revolutionnaire en Christelijk-Historische partijen op dit standpunt blijven staan, deze groepen in den tijd der bezetting geen rol zullen kunnen spelen en bij een overwinning van Duitschland zullen zij geheel uitgeschakeld zijn.

De N. S. B.

De tweede belangrijke groep, die voor ons doel ter bespreking in aanmerking komt, is de N. S. B.

Het is daarvoor noodig eerst een kort overzicht van de ontwikkeling der autoritaire bewegingen in Nederland te geven.

Breed gezien, vond datgene wat in Duitschland spoedig den naam van Nationaal-socialisme zou krijgen, reeds kort na den wereldoorlog ingang bij ons volk.

Reeds in 1919 verzamelde Dr. Emile Verviers een groep autoritair gezinden om zich heen.

Enkele jaren later, in 1923, ontstond de eerste organisatie, die aan de nieuwe denkbeelden vorm zou geven: het Verbond van Actualisten.

Uit dit Verbond van Actualisten ontstonden achtereenvolgens de Nederlandsche Fascistenbond „De Bezem", denken wij aan onzen grooten Erich Wichman; de Algemee- ne Nederlandsche Fascistenbond (de A. N. F. B.) en ten slotte het Nederlandsch Volksfascisme „Zwart Front". Deze laatste organisatie is in April van dit jaar omgedoopt in „Nationaal Front".

Vóór de machtsovername van het Nationaal-Socialisme in Duitschland, werd het autoritaire streven hier te lande meestal aangeduid met den naam Fascisme; ook wel „Nederlandsch" Fascisme, om het duidelijk te onderscheiden van het Italiaansche Fascisme.

De strijders uit de evengenoemde — laten we het nu gangbare woord er voor gebruiken — Nationaal-Socialistische Bewegingen, die aan de nieuwe denkbeelden vorm hadden gegeven, hebben zich meerendeels in Nationaal Front vereenigd. Erich Wichman is dood, maar de voornaamste voormannen van de „Bezem"-groep strijden in onze rijen.

Terecht kan men zich afvragen, hoe het te verklaren is, dat de N. S. B. zich ontwikkelde zonder aansluiting op den historischen ontwikkelingsgang, die, beginnende bij het Verbond van Actualisten, over „De Bezem" en den A.N.F.B. heen naar Nationaal Front voerde. Het valt niet te ontkennen, dat deze ontwikkeling van Actualisme tot Nationaal Front parallel ging met een consequenten uitbouw van het oorspronkelijke geestelijke fundament, waarop de oudste anti-democratisch en autoritair gezinden hadden gestoeld.

De verschijning van de N. S. B. scheen een afwijking van hetgeen reeds historisch groeide.

Wat kan daarvan de oorzaak zijn geweest? Waarom hield de N. S. B. zich van het oorspronkelijk Nederlandsch Fascisme op een afstand?

De politieke beginselen, door welke de N. S. B. werd gedragen, schenen zeer verschillend te zijn van die, welke de andere nationalistische bewegingen beleden.

Toch meenen wij, dat we hier dicht genaderd zijn tot de verklaring van het anti-traditioneel optreden van de N. S. B. Anti-traditioneel, in dien zin, dat zij los stond van de zich reeds gevormd hebbende traditie van het Nederlandsch Fascisme. We bedoelen het opportunisme, dat de N. S. B. vanaf den beginne kenmerkt.

Dit kwam bijzonder tot uitdrukking in de houding ten aanzien van de Joden en ten aanzien van de samenvoeging van Noord- en Zuid-Nederland.

In dezen nam de N. S. B. gedurende vele jaren een zeer opportunistisch, ja, een anti-nationaal-socialistisch standpunt in. Joden waren volgens de N. S. B. goede Nederlanders, indien zij lid werden van de N. S. B. Ja, er werden zelfs door Ir. Mussert aparte vergaderingen georganiseerd voor de Joodsche „volksgenooten“, om dezen er toe te brengen lid van zijn beweging te worden.

Ir. Mussert had vrij veel succes; in verschillende kringen bereikte het aantal Joodsche leden een hoog percentage. Zoo waren er Amsterdamsche kringen, waarin het aantal Joden-leden der N. S. B. gesteld kan worden op 20 en meer procent.

Pas in 1938 werd de aanneming van nieuwe Joodsche leden stopgezet. En dit geschiedde niet uit principieele overwegingen maar om opportunistisch-tactische redenen.

Ir. Mussert zei n.l.:

„Sedert het vorige jaar zijn geen Joden meer als lid der Beweging toegetroten. De slechten niet, daar zij begrepen hebben dat zij niet bij ons behoorden. De goeden niet, omdat ze niet den indruk wilden wekken bij ons een toevlucht te hebben gezocht. En die paar Joden, die in onze Beweging zijn, zijn reeds vanaf de oprichting bij ons. Zij hebben het nog veel zwaarder dan de andere partij-

genooten en ik verlang daarom van een ieder, dat zij hen *als volwaardige kameraden* zullen behandelen. Maar om te verhinderen, dat Joden met oneerlijke bedoelingen in dezen tijd tot onze Beweging komen, sluit ik van heden af de rijen van onze Beweging voor de Joden“.

Na 10 Mei 1940 geneerde de N. S. B. zich nog tal van oude Joodsche leden te hebben. Zij preste verscheidene dier Joodsche leden een geantidateerde verklaring te onderteekenen, waarbij zij ontslag vroegen als lid van de N. S. B. Geantidateerd, opdat zij als beweging vroeger „judenrein“ zou schijnen.

Wat het streven naar Groot-Nederland betreft, men kon veilig aannemen, dat gedurende langen tijd de N. S. B. hiermede in het geheel geen ernst heeft gemaakt. Integendeel, zij scheen tegen de „vereeniging“ gekant.

Nog in het jaar 1935 zei Mr. van Vessem hierover in de Eerste Kamer der Staten-Generaal:

„In ieder geval is het mijn opvatting nooit geweest, dat wij naar een politieke vereeniging van Holland en Vlaanderen moeten streven en ik heb mij zelfs herhaaldelijk tegen een dergelijk streven uitgesproken en dit gevoelen ook in schriftelijke uitingen doen kennen“.

Daarbij komt nog, dat de N. S. B. ten opzichte van de verhouding tegenover het Duitsche volk en de Duitsche Overheid, een zeer vreemde houding heeft aangenomen. In theorie volgde zij blindelings het voorbeeld van de overzijde der grens, in de praktijk evenwel deed men het voorkomen, alsof men met het Duitsche Nationaal-Socialisme niets te maken wilde hebben. Men bestreed de opvattingen van Dr. Otto over de Jodenparagraaf der N. S. B. en zeide daarvan o.m.: „Er bestaat in de N. S. B. geen enkel bezwaar tegen toetreding van Joden in het algemeen; wij maken slechts een voorbehoud en nemen slechts die Joden als lid aan, die den vasten wil hebben mee te bouwen aan een Nederlandsche volksgemeenschap, waarin de beste karaktertrekken van het Nederlandsche volk, zooals vaderlandsliefde en vrijheidsliefde tot uiting kunnen komen“.

Ten slotte was het standpunt der N. S. B. tegenover de

vrijmetselelij al even weinig duidelijk te noemen. Vrijmetselelij werden er in de N. S. B. maar al te veel aangetroffen, niet alleen onder de gewone leden, doch ook onder de functionarissen en zelfs tot in de hoogste regionen. Ook thans nog.

Een en ander vormde een der gewichtigste oorzaken waarom Zwart Front — in 1934 uit den A. N. F. B. voortgekomen — zich niet bij de N. S. B. kon aansluiten. Geen Groot-Nederland, wél aanvaarding van Joden en vrijmetselelij als lid, dit was ons te veel! Veel te veel!

Tot zoover over de van het Nederlandsch Fascisme of Nationaal-Socialisme geïsoleerde ontwikkeling der N. S. B.

Hoe Nederlanders ook over de N. S. B. denken, deze Beweging, gelijk ze zich nu voordoet, beantwoordt wel aan de genoemde vier minimum-eischen, waaraan een autoritaire beweging in bezet Nederland o.i. heeft te voldoen.

Een andere vraag is of de N. S. B. beantwoordt aan de minimum-eischen, welke men aan een Nederlandsche beweging kan stellen. Dit wordt door zeker meer dan 90 % der Nederlanders betwijfeld. Dit is een feit, waarmede men rekening heeft te houden, maar dat tot gevolg heeft, dat de N. S. B., ondanks de uitermate gunstige en bevoorrechte omstandigheden, waarin zij is komen te verkeer, toch niet in staat blijkt het volk te bundelen en die verhouding van het Nederlandsche volk met de Deutsche bezettingsautoriteiten tot stand te brengen, welke gewenscht is.

Uit het voorafgaande volgt reeds duidelijk, dat men hier te lande op andere wijze moest optreden dan in Duitschland.

Het is een onvergeeflijke fout van de N. S. B., dat zij niet begrepen heeft dat het Nederlandsche volk onderscheiden is van het Deutsche volk en dat om velerlei redenen de gevolgen van den wereldoorlog in het jaar 1919 ook voor Nederland zoo veel lichter te dragen waren, dan zulks voor Duitschland mogelijk was. Haar propaganda geleek teveel op die der Deutsche nationaal-socialisten, die met een geheel anderen volksaard en met geheel andere maatschappelijke en politieke toestanden te maken hadden. De N. S. B.

had moeten begrijpen, dat de omwenteling, welke ook in ons land moet plaats vinden, een *Nederlandsche* moet zijn. Zeker, men kan met machtsmiddelen een stelsel, dat in het buitenland voortreffelijk werkt, naar hier overplanten. Maar dat zal op den duur kortsluiting geven tusschen de betrekkelijk weinige dragers van dat stelsel en het Nederlandsche volk als geheel. Een groep dus, die het zichzelf te gemakkelijk wil maken en meent, dat zij voor het tot stand brengen van deze omwenteling niets anders behoeft te doen, dan klakkeloos een buitenlandsch stelsel overnemen, zal aan de eigen, in onzen volksaard gewortelde Nederlandsche beschaving, eer schade dan voordeel brengen.

Zij zal onzen volksaard moeten ontkennen, teneinde een praetoriaansche heerschappij te vestigen.

Die houding neemt de N. S. B. aan. Zij ontkent onze geschiedenis reeds en ontluistert die, door somtijds de grootheid van het Nederlandsche verleden als iets onbeteeke-nends voor te stellen.

Zoo echter wint men het volk nooit!

Wie den opbouw van ons volk tot stand wil brengen, zal in tegenstelling met haar houding, zich hebben te bezinnen op de diepste waarden en grootste deugden van het eigen volk en... hij zal zijn actie daarbij moeten doen aansluiten.

Vernedering of ontkenning van eigen aard kan nooit tot opbouw voeren, nooit tot herstel leiden.

De houding van de N. S. B. is zoo vreemd, dat men ging aannemen, dat, wat begeleidend verschijnsel scheen, doel was en dat zij bewust beoogde ons volk in den knel te brengen. Vandaar dat men de N. S. B. *onnationaal* handelen verweet. Ik acht dat verwijt niet geheel gerechtvaardigd, omdat ik kwaijk in zulk een anti-volksche doelstelling kan gelooven. Ik houd deze volksvijandig schijnende tactiek voor een domheid, een gebrek aan inzicht. Met dat al moet gezegd worden, dat de Deutsch—Nederlandsche verhoudingen door die domheden eerder verslechterd dan verbeterd zijn en dat ook bij de bevolking zelf het tegendeel werd bereikt van hetgeen men beoogde.

Dit kwam vooral duidelijk aan het licht, toen onder zeer ongelukkige omstandigheden de Nederlanders in de korte periode van 10—15 Mei 1940 in den strijd gingen tegen het Germaansche broedervolk, het Duitsche Rijk.

Hierdoor is de ontvankelijkheid van het Nederlandsche volk, voor wat van het Duitsche broedervolk kwam, voor een goed deel verminderd. In groote kringen is men geprikkeld en het is eenvoudig niet meer te verdoezelen, dat het grootste deel van de Nederlandsche volk thans nog slechts *uiterst moeilijk* voor het nationaal-socialisme zal kunnen worden gewonnen, juist wegens de noodlottige gebeurtenissen. Slechts wanneer men er in slaagt het volk te overtuigen, dat aanvaarding van die nieuwe gedachten de nederlaag in een overwinning kan doen verkeeren, slechts dan zal het gelukken ons volk ervoor te winnen.

Aantrekkingskracht kan de nieuwe gedachte dus slechts hebben, indien men het Nederlandsche volk daarmee in de ziel weet te treffen, indien men het een nieuwe toekomst kan voorhouden en indien men daarbij een beroep doet op zijn vaderlandsliefde en op zijn eergevoel.

Slechts op diè wijze is het volk te bereiken, slechts zóó is het te winnen. Iedere andere manier leidt niet tot het gewenschte doel, is fout.

De N. S. B. heeft dezen eenigen weg niet gevonden. Zij heeft de toch zóó voor de hand liggende moeilijkheden en mogelijkheden, hetzij niet gezien, hetzij verre onderschat. Zij deed geen beroep op de vaderlandsliefde van ons volk, neen, zij krenkte het meer dan eenmaal en het Nederlandsche volk ondervond daardoor, dat de N. S. B. niet de spiegel was van zijn ziel! Men zou bijna op de gedachte kunnen komen, dat de leiding der N. S. B. zelf inziet, dat zij door haar on-Nederlandsche uitlatingen en door karakterloosheid in den onaangename toestand is gekomen, een hopeloozen strijd om het begrip en de liefde van het volk te moeten voeren. Als strijdmiddelen blijven haar slechts pogingen tot uitdaging en intimideering over. Twee voorbeelden zijn voldoende.

Het eerste is de vergadering van de politieke leiders van

de N. S. B. op 10 Juni 1940, slechts enkele weken na de capitulatie van Nederland. Naast alle gerechtvaardigde bewondering voor de successen van Groot-Duitschland, hadden Mussert en de zijnen toch moeten begrijpen, dat het roepen van „Heil Hitler” na de overgave den meesten Nederlanders als hoon en spot in de ooren moest klinken. Wij gelooven, dat iedere Duitsche Nationaal-Socialist dat zal begrijpen.

Ons tweede voorbeeld is de groote partij-bijeenkomst van de N. S. B. te Lunteren, ook slechts kort na de Nederlandsche capitulatie. Van de puinhoopen van Rotterdam stegen de rookzuilen nog op, maar Mussert zond aan den Opperbevelhebber van het Duitsche luchtwapen als geschenk zijn metalen klok. Juist een Nederlandsch Nationaal-socialist had moeten begrijpen, dat een Duitsch Nationaal-Socialist *dit* zeker nimmer zou hebben gedaan en nimmer van hem zou hebben verlangd.

De N. S. B. schijnt ons volk heel slecht te kennen. In de achter ons liggende jaren hebben tien- en nog eens tien-duizenden gevoeld, dat er iets nieuws moest komen, dat slechts met inzet van iemands geheele persoonlijkheid verworven kan worden. De N.S.B. voerde het *woord* „nationaal-socialistisch” in zijn wapenschild. Groote groepen Joden en Vrijmetselaars waren tot voor korten tijd nog partijlid van de N. S. B. en ook thans nog zijn zij daaruit niet geheel verdwenen. Niettemin: offers werden gebracht, offers die een betere zaak waardig waren geweest. Het is dan ook duidelijk, dat indien er geen bijzondere oorzaken zouden zijn de N. S. B. nu, nu zij niet langer door de democratie aan banden wordt gelegd, een veel sterkere werfkracht in het volk zou moeten bezitten, dan heden ten dage blijkt.

Wanneer deze beweging echt-Nederlandsch was, dan zou haar na korten tijd de taak hebben moeten toevallen, het land bij de Bezettingsoverheid te vertegenwoordigen en dat, zonder op bescherming van den kant van deze Overheid te behoeven te rekenen. Zoo is het echter niet gegaan. Men behoeft slechts korten tijd in iedere stad, in ieder dorp te verblijven, om precies te weten, hoe gehaat deze

beweging is. Deze haat neemt nog steeds toe. Deze stand van zaken is op zichzelf reeds erg genoeg. Nog veel noodlottiger is echter het feit, dat daaruit voortgekomen is en voortkomen moest!

Wij bedoelen de verstandhouding tusschen het overgrote deel der Nederlanders en de Deutsche bezetting. Deze is niet zoo goed, als zij in het belang van Groot-Duitschland en Nederland beide moest zijn. Wij beweren geenszins, dat alleen de N. S. B. hier schuld heeft. Ook anderen hebben een zware verantwoordelijkheid op zich geladen. De N. S. B. echter draagt de grootste verantwoordelijkheid. Daardoor ook is een diepe, breede kloof tusschen de N. S. B. en het Nederlandsche volk ontstaan, die niet meer kan worden overbrugd. Bij meer dan negentig procent van onze bevolking heerscht diepe verbittering tegen alles wat N. S. B. is. Het is daarom uitgesloten, dat de N. S. B. thans nog in staat zou zijn, het Nederlandsche volk in zich te vereenigen. De eenheid zal anders tot stand moeten komen en ook de N. S. B. zal in die komende eenheid moeten opgaan.

Maar dan mag niet vergeten worden, dat ook de N. S. B. een jarenlangen strijd voor de nieuwe opvattingen heeft gevoerd en dat — wanneer het Nederlandsche volk eenmaal in vollen omvang voor een eigen Nationaal-Socialisme is gewonnen — ook deze strijders in belangrijke mate recht kunnen doen gelden op bezetting van belangrijke functies in het Overheidsbestuur.

De Nederlandsche Unie.

Ten slotte de Nederlandsche Unie.

Toen Nederland voor de Deutsche wapenmacht op 15 Mei 1940 had gecapituleerd, lagen de werkzaamheden der politieke partijen stil. Eenerzijds was dat het gevolg van het feit, dat wij plotseling een bezet land waren geworden en daardoor ondergeschikt werden aan geheel nieuwe voorschriften der Bezettingsautoriteiten, anderzijds volgde zulks uit het feit, dat men wist, dat de bezettende macht een anti-democratisch en een anti-parlementair gezinde

macht is, die een verder gewroet der democratische partijen niet zou dulden. Trouwens, de parlementaire partijen hadden als om strijd het Nationaal-socialisme bij de bevolking verdacht en gehaat gemaakt, zoodat zij moeilijk op welwillendheid van den bezetter konden rekenen.

Het zou echter reeds spoedig blijken, dat de bezettende macht niet overging tot hetgeen men verwachtte. Daarbij kwam nog, dat Nationaal Front naast de N.S.B. zijn werkzaamheden normaal voortzette.

De terughouding der democraten verdween na verloop van tijd en zoo ontstond de wensch van die zijde opnieuw „aan den slag” te gaan. Maar hoe? Dat was voor de meesten de groote moeilijkheid. Aan het gewoon openlijk verder werken was het bezwaar van een te duidelijke miskennis van de bedoelingen van de bezettingsautoriteiten verbonden, doch ook het partij-kiezen voor een der beide revolutionaire bewegingen was voor velen een te groote stap en bevatte bovendien groote kansen tot kras verwijt uit eigen omgeving en ouden kring.

Noch het een, noch het ander vond daarom plaats. Afwachten werd het parool voor al diegenen, die opgevoed en voorgegaan in fel-anti-Duitschen zin, hoopten op een spoedigen afloop van den oorlog in het nadeel van Duitschland.

In die periode van afwachten werd deze hoop levendig gehouden en zelfs zooveel mogelijk versterkt. Totdat, ja, totdat men begreep dat het te dwaas was, veranderingen op politiek gebied hier afhankelijk te doen zijn van de kansen op winst of verlies der oorlogvoerende partijen.

De groote massa wenschte zich echter niet aan te sluiten bij een der beide revolutionaire bewegingen. Bij de N. S. B. niet, omdat men alles wat van die beweging uitging, met opzet wenschte te negeeren; bij Nationaal Front niet, omdat die beweging nog onvoldoende bekendheid genoot.

Ten slotte werd begrepen, dat langer afwachten zou leiden tot consequenties die men heelemaal niet wenschte!

Intusschen hielden velen zich gereed om hun keuze te

doen vallen op Nationaal Front, de beweging, die zich als een vastberaden en zuiver volksche beweging van kloeke mannen had doen kennen. Een groep, grootendeels bestaande uit menschen, die in het oude stelsel een rol hadden gespeeld, zou hier echter ontijdig tusschenbeide treden. Deze groep was het namelijk, die de vorming van een geheel nieuwe organisatie beoogde, welke met de revolutionaire denkbeelden niets te maken zou hebben. Er had een conferentie plaats tusschen de vertegenwoordigers der zes groote parlementaire partijen en daarmede kwam aan den twijfel van zeer velen een einde.

Volgens den heer Colijn besloten de twaalf bij die conferentie aanwezige vertegenwoordigers „overtuigd van de noodzakelijkheid van grootere eensgezindheid, er naar te streven, dat de politieke partijen hun verschillen zouden laten rusten en dat zij zich zouden vereenigen op een kort program van actie, dat aller instemming zou moeten hebben” (letterlijk geciteerd uit het verslag in „Het Vaderland” van 11 Augustus 1940, Ochtendblad).

Intusschen lekte van die conferentie hier en daar wat uit en daarom haastte de democratische pers zich, de bevolking aan te raden, niet achter eenige autoritaire beweging te gaan staan, omdat een concentratie der democraten in den maak was. Men deed beter, daarop te wachten, want deze concentratie zou de mogelijkheid laten bestaan dat „de verschillen, die in ons volk leefden, mettertijd zich vanzelf zouden doen gelden” (letterlijk in „De Maasbode”). Men rekende dus klaarblijkelijk op een terugkeer van het partij-wezen.

Het bleek niet te lukken.

Daarna gingen (het is hier niet de plaats om uitvoerig de geschiedenis van het ontstaan der Nederlandsche Unie mede te deelen) twee der heeren uit de conferentie met een derde in zee en zoo ontstond de Nederlandsche Unie, geleid door het Driemanschap: Eindhoven, Linthorst Homan en de Quay.

In zijn eerste brochure „Aanpakken” geeft Homan herhaaldelijk te kennen, dat hij wil werken, doch „daarbij

niet voetstoots het oude wil handhaven en versterken, *noch voetstoots het nieuwe overnemen*” (bladz. 6) Hij wenscht de democratie te behouden en zegt te behooren tot hen „en daarbij reken ik mijzelf met gansch mijn hart, die meenen, dat openbare gedachtenwisseling voor de beginselen van Staatsbestel en samenleving *onmisbaar* is voor ons volk” (bladz. 17). Hij beklagt zich, dat „de ontwikkeling der gebeurtenissen ons niet heeft toegestaan onze eigen fouten in vrijheid en onafhankelijkheid te verbeteren” (bladz. 19). Hij hoopt nog steeds dat het oude „misschien niet in ieder opzicht voorbij is” (bladz. 23). Zegt (om den drang naar het oude nog eens te onderstrepen) „dat bij het oude veel goeds en bruikbaar is” (bladz. 23) en meent, dat „anderzijds onze fundamenten hecht en goed zijn; zij kunnen worden gebruikt voor een flinken en deugdelijken bovenbouw” (bladz. 32).

In zijn tweede brochure „In Vaderlandschen Zin” klemde de heer Homan zich opnieuw vast aan het oude systeem: „deze veranderingen zag ik *niet* in algemeenen nieuwbouw, doch in ombouw en verbetering” (bladz. 5).

Voor de handhaving van de „oude figuren” (i. c. de Voorzitters van de partijen) beroept hij zich op hun „ervaring”.

In beide brochures zoekt men nog tevergeefs naar eenig houvast ten aanzien van de vraag hoe zij zich het nieuwe voorstelt. Het nieuwe behalve dan de handhaving van het oude. Ja, zelfs waar de Rijkscommissaris in één zijner redevoeringen zeer terecht heeft gezegd „het komt er niet op aan, dat knappe koppen een sociaal of economisch program opstellen, maar eerste eisch is een duidelijke politieke stellingname”, daar wijst Homan deze politieke stellingname af en zegt „al werkende zullen wij den juisten weg dan wel vinden” (bladz. 21) en „naar mijne meening mag ook niet naar een politieke constructie worden gestreefd in den zin van reeds nu in practijk gaande nieuwe staatkundige bepalingen” (bladz. 22).

De politieke keuze komt, volgens het Driemanschap, pas aan de orde *na* het sluiten van den vrede.

Evenals de brochures van Homan, toonde het Manifest en het Programma der Unie, dat de samenstellers weinig begrip hebben van de geweldige omwenteling, die over geheel Europa gaande is en van de geheel gewijzigde verhoudingen, die zijn te verwachten. Men kan blijkbaar niet verder komen dan, zooals het Manifest zegt, „*erkenning der gewijzigde verhoudingen*”.

De aldus opgetreden Unie bleef niettemin den politieken partijen getrouw, althans geenszins vijandig gezind. Zij werd ter belooning daarvan eenerzijds min of meer openlijk gesteund door verschillende partijen, o.a. door de Roomsche Katholieke Staatspartij en door de Vrijzinnig Democraten. Van haar kant onthield zij zich stipt en onthoudt zij zich nog steeds van eenige bestrijding van die partijen en zelfs van min of meer scherpe afkeuring der door die partijen gevoerde politiek.

Verschillende parlementaire partijen, vooral de Roomsche Katholieke Staatspartij, beschouwen de Unie slechts als een veilige vluchtheuvel. Dit blijkt niet alleen uit propaganda uit dien hoek voor de Unie gemaakt, maar werd ook openlijk geschreven in het officieele maandblad der R. K. S. P. van September 1940, waarin de Unie, wegens haar beperkt programma, verklaard werd niet een staatkundige vereeniging te zijn en daarom zoo bijzonder geschikt om voor de oude partijen het terrein open te houden.

Ook het politiek advies van het partijbestuur van de Roomsche Katholieke Staatspartij is in dit opzicht te opmerkelijk om niet te worden geciteerd. Het luidt: „Het is te voorzien, dat de Staatspartij in de naaste toekomst haar werkzaamheid niet meer zal kunnen vervullen. Zij zal dan ook niet meer actief optreden, geen leden werven, doch loopende zaken afwikkelen. Ook zal worden voortgegaan met incasseeren van contributies.

Er is een blok opgericht onder den naam van de Nederlandsche Unie, met welks sociaal-economisch program de leiding der Staatspartij zich kan vereenigen. Binnen enkele dagen zal een Manifest verschijnen, onderteekend door vooraanstaande personen uit de Staatspartij, waarin het

doel en streven van de Nederlandsche Unie zal worden omschreven en waaraan adhaesie kan worden betuigd. Dit moet volgens onze partijleiding voor de menschen als directieven worden beschouwd voor de naaste toekomst. In het openbaar zal de partij dus niet meer optreden, doch blijft achter de schermen werken. Het is de bedoeling, dat de bestuursleden der afdeelingen van man tot man propaganda voor de Unie maken.”

Men ziet hoe de Unie den indruk wekte slechts als *voorloopige noodorganisatie* te zijn bedoeld. Met het oog daarop weigerde de heer Loman destijds zelfs een politieke paragraaf in het Unieprogram op te nemen, daar men zich zijns inziens tijdens de bezetting van politiek had te onthouden. Weliswaar is deze eerste conceptie later afgezworen, doch ook thans is de politieke paragraaf in het program zeer minimaal en komt die paragraaf eerst op de derde plaats, na de cultureele en sociale desiderata. Het is duidelijk, dat althans in den aanvang de Unie een volstrekt onvoldoende begrip had van de geweldige revolutie, welke in Europa plaats vindt.

Wanneer wij de Nederlandsche Unie toetsen aan de minimum-eischen, die o.i. door de bezettingsautoriteiten aan een Nederlandsche herstelbeweging gesteld worden, dan beantwoordt de Nederlandsche Unie voorzeker aan de eerste eisch: „Nationaal Nederlandsch”. Wij mogen verschillen in den vorm, waarin we het Nationaal Nederlandsche tot uitdrukking willen brengen, de Nederlandsche Unie — niemand, die onbevangen tegenover de Nederlandsche Unie staat, zal het kunnen ontkennen — streeft er naar het Nederlandsch eigene voorop te stellen en tot uitdrukking te brengen.

Ook aan de tweede minimum-eisch voldoet de „Nederlandsche Unie”: Een *sociale* beweging.

Mocht dit al in den aanvang niet op den voorgrond treden, de laatste nummers van het orgaan der Nederlandsche Unie wijzen er onmiskenbaar op, dat men naar een

sociale revolutie streeft. Zij spreekt over de noodzaak van een Nederlandsch socialisme. In „De Unie” van 9 Nov. 1940 zegt zij: „Een socialisme willen wij, dat is teruggekeerd tot zijn meest fundamenteele waarden en dat zich heeft losgemaakt van het Marxisme, van iedere gedachte aan klassenstrijd. Den strijd van de arbeiders voor de vrijmaking van den arbeidersstand van de kapitalistische wereldmacht erkennen wij als rechtvaardig, maar wij meenen, dat deze strijd in de historische ontwikkeling een fase is geweest, een fase, waarvan nu het eindpunt is bereikt. In de nieuwe socialistische gedachte immers wordt de zaak van den arbeider, van iederen arbeider, opgenomen in de zaak van het gansche volk.”

Voor wat de aanvaarding van het derde punt betreft, het leidersbeginsel: daartoe heeft „De Nederlandsche Unie” nog niet kunnen besluiten.

In nummer 5 van „De Unie” staat in het hoofdartikel: „De positie van het Driemanschap in de Nederlandsche Unie berust niet op het Leidersbeginsel”.

Uit den oorsprong van de Nederlandsche Unie blijkt allerminst dat haar voor oogen stond „de opheffing der politieke partijen”. Men kan, zoolang de politieke partijen het land beheerschen, uit opportunisme toelaten dat iemand lid blijft van een politieke partij, om in die partij de gedachte der autoritaire beweging te propageeren, doch het is overbodig of beter dwaas om, overtuigd van de noodzakelijkheid van de opheffing van het partijstelsel, als dit in feite door de omstandigheden opgeheven is, toe te laten, dat men behalve lid van de Nederlandsche Unie ook nog lid worden of blijven kan van de niet meer in werking zijnde partijen. Dat kan niet, wanneer men afwijzend tegenover het partijstelsel staat.

Op een vergadering te Alphen aan den Rijn zei Mr. Eindhoven: „De Nederlandsche Unie is geen eenheids-partij, doch uitsluitend een volksbeweging, die bestaande politieke partijen overkoepelt.”

Uit dit alles meenen wij, zoolang geen duidelijker hier-

aan tegenovergestelde uitspraak wordt gegeven, te moeten opmaken, dat de Unie niet naar het éénpartijsysteem (of beter wellicht gezegd, het geen-partijsysteem) streeft en er niet van overtuigd is, dat de politieke vorming van de volksgemeenschap door één autoritair geleide organisatie moet gebeuren.

De vierde minimum-eisch, waaraan een politieke beweging onder deze Duitsche bezetting moet beantwoorden is, dat zij stelling neemt t.a.v. het Jodenprobleem en wel zoo, dat de Jodenmacht gebroken wordt.

Welnu, ook in dit opzicht beantwoordt de Nederlandsche Unie tot heden niet aan de gestelde eisch.

In een ander nummer van „De Unie” komt een door het Driemanschap ondertekend artikel voor, getiteld „openhartig woord”, waarin naar aanleiding van de Duitsche verordening betreffende aanstelling of bevordering van Joden in ambtelijke functies verklaard wordt: „Het is bekend, dat de Nederlandsche Unie vanaf hare oprichting zich op het standpunt heeft geplaatst, dat een regeling noodzakelijk was voor het vraagstuk der naar Nederland uitgeweken Joden uit andere landen, doch dat eenige verandering in de sinds onheugelijke tijden door het Nederlandsche volk aangenomen houding tegenover de Joden, die sinds geslachten in Nederland wonen en werken, onnoodig en ongewenscht is.”

„De Unie” verklaart verder, dat „van overwoekering of van met onzen volksaard strijdige beïnvloeding van het leven van het Nederlandsche volk door hier levende Joden in het algemeen geen sprake is.” Dat is een onjuistheid, die voor een ieder duidelijk moet zijn. Het Amsterdamsche openbare leven en de Nederlandsche pers van voor 10 Mei b.v. zijn daarvoor reeds bewijs genoeg.

Maar afgezien hiervan gaat het er om of men erkent dat Joden Nederlanders zijn, ja dan neen en of men volksch denkt, ja dan neen. Wij hebben in de zeven jaren, dat wij leiding gaven aan een politieke beweging gezegd van neen en daaruit de gevolgtrekking gemaakt, dat Joden

geen lid kunnen zijn van een Nederlandsche politieke beweging, terwijl hun macht in den Staat onduldbaar is.

Aan de vijfde minimum-eisch beantwoordt o.i. de Nederlandsche Unie evenmin. Het is voor velen pijnlijk het onderwerp der Nederlandsch-Duitsche samenwerking aan te roeren, zoodat door velen te pas en te onpas de kwestie van de Duitschgezindheid in het geding wordt gebracht. De een verwijt den ander, dat hij niet voldoende Duitschgezind is. Dat schijnt voor velen den toets te zijn of een beweging al dan niet goed is. Wij komen er rond voor uit, dat zulks bij lange na niet voldoende is. Een beweging kan uitermate Duitschgezind zijn, maar niettemin een belachelijke karikatuur van een nationaal-socialistische beweging, een voor Nederland verderfelijke beweging en een de Duitsch—Nederlandsche samenwerking saboteerende beweging.

Voor wat nu de leiding van de Nederlandsche Unie betreft, aanvaarden wij gaarne haar verzekering dat zij streeft naar een goede Duitsch-Nederlandsche samenwerking, maar dit „willen” van de leiding is niet voldoende! Het moet weerklank vinden bij het ledental. Het Driemanschap zal zelf — wij zijn daarvan overtuigd — toegeven dat een zeer groot deel van de Nederlandsche Unie gedreven wordt door een geest, die de Duitsch-Nederlandsche samenwerking niet ten goede komt, ook al erkennen wij daarbij, dat die geest samenhangt met een antipathie tegen de N. S. B.

Samenwerking en samengroei.

Er kunnen op den duur geen drie of vier politieke formaties blijven bestaan. Er zal eens eenheid moeten zijn. Slechts één totalitaire organisatie is uiteindelijk mogelijk.

Geen enkele der huidige groepeeringsen kan er zich op beroepen het geheele Nederlandsche volk te vertegenwoordigen. In een zeer merkwaardig artikel in *Aristo* van October 1940 over „Verzoenen en verzamelen” zegt Wouter Lutkie, na vijf „eenheidspartijen” opgenoemd te hebben:

„Geen der bestaande groepeeringsen kan zich hier en nu erop beroepen geheel het volk te vertegenwoordigen. Want, ofwel zij beschikken niet over die mannen van competentie en bereidheid, ofwel deze mannen vinden binnen het raam hunner organisatie geen gelegenheid zich voor geheel het volk in te zetten. Wat echter geen enkele op zichzelf vermag zou wellicht mogelijk wezen bij samenwerking”.

Uiteindelijk moeten wij tot eenheid komen. Er kunnen nu eenmaal niet drie totalitaire organisaties bestaan. Op het oogenblik is echter politieke eenheid niet wel mogelijk. De drie bewegingen zijn nog altijd niet voldoende naar elkaar toegegroeid. Het schijnt wel eens, of men die eenheid wil afdwingen. Men kan het probeeren en het Nederlandsche volk in een keurslijf wringen; het zal echter niet nader tot het beoogde doel voeren. Het Nederlandsche volk is niet te dwingen. Bovendien moet men nimmer vergeten, dat iets wat elders in vele jaren groeide, hier niet uit den grond gestampt kan worden. Degene, die op het standpunt staat dat hij maar eens eventjes heel gauw de politieke eenheid der verschillende thans bestaande organisaties moet dicteeren, dient daarmee de eenheid niet, doch houdt de tot standkoming daarvan tegen!

Op een persconferentie, welke de heer Mussert d.d. 9 November j.l. hield, zei deze:

„Het klinkt wel arrogant”, zoo zeide de heer Mussert, „maar het is toch de *waarheid*, wanneer ik verklaar, dat wij N. S. B.-ers *de eenige goede vaderlanders zijn*”. Inderdaad, arrogant! Maar bovendien dom! Vooral door de motiveering die volgde. Dat eenig goede vaderlanderschap van de N. S. B. zou namelijk volgen uit Mussert's inzicht, dat slechts de N. S. B. ons volk en zijn vrijheid zou kunnen redden!

Laten we dit voor een oogenblik eens even aannemen, dan zou men hieruit kunnen afleiden, dat de N. S. B. een juister politiek inzicht zou bezitten, dan welke groep ook. Zij zou een politiek grooter verstand hebben; maar kan dat verstand ooit maatstaf zijn voor gevoelens, voor nationa-

listische of vaderlandslievende gevoelens? „Het Vaderland boven alles stellen", dat is de geesteshouding van een goeden vaderlander. Dat is het gevoel, dat vaderlandsliefde heet. En wijl wij de gevoelens van onze medemenschen moeilijk kunnen meten, kijken wij naar hun daden, naar de offers, die zij voor het vaderland brengen. Wanneer Ir. Mussert per sé zijn N. S. B.-ers voor de eenige goede vaderlanders wil laten doorgaan, dan had hij de stelling alleen kunnen doen steunen op de veelheid aan offers, die door zijn volgelingen en hem-zelf in het verleden gebracht werden en in heden en toekomst nog gebracht zullen worden, terwijl zulk een offervaardigheid buiten zijn kring niet of slechts in verzwakte mate te bemerken was.

Zoo is het echter niet. De heer Mussert weet zeer goed, dat de offervaardigheid in onzen kring zeker zoo groot was als in de zijne, waar men nu al naar de baantjes haakt. Trouwens het past den heer Mussert niet en trouwens niemand in Nederland, zonder tastbare bewijzen het goedvaderlanderschap van welken volksgenoot ook in twijfel te trekken of verdacht te maken. Ook dat behoort bij de offervaardigheid, welke vaderlandsliefde inhoudt, dat men er zich niet op beroemt of op voor laat staan.

De heer Mussert verkondigde dus de waarheid niet, toen hij zijn N. S. B.-ers „de eenige goede vaderlanders" noemde. Verkondigde hij de waarheid, toen hij betoogde, dat slechts de N. S. B. ons volk en zijn vrijheid kon redden?

Hoe motiveerde hij dat?

Hij zei: „immers alleen de N. S. B. is in staat het Nederlandsche volk als een vrij volk te handhaven. Europa wordt nationaal-socialistisch en in dat nationaal-socialistische Europa Nederland ook. Daarom kan slechts de N. S. B. dit volk redden."

Ook hier weer een verschuiving in de begripswaarde van de gebruikte woorden. Een typische fout voor dezen ingenieur, die aan woorden onbewust een even vaststaande inhoud toeschrijft, als waren het wiskundige begrippen. De oplossing van de puzzle zit in het woord „nationaal-

socialistisch". Rosenberg, de groote ideoloog van het Duitse nationaal-socialisme, was van meening, dat het woord „nationaal-socialisme" alleen bij het Duitse stelsel paste. Hij gebruikte het in engeren zin. Intusschen heeft dit woord, evenals het woord „fascistisch" een begripsverwijding ondergaan. Het wordt nu als soortnaam gebruikt voor alle autoritaire stelsels in Europa.

Wanneer wij nu zeggen, of wanneer men in Duitschland zegt, dat Europa nationaal-socialistisch wordt, dan omvat men hiermede niet alleen het Duitse nationaal-socialisme, maar ook de Roemeensche IJzeren garde, het Italiaansche Fascisme, het Spaansche Phalangisme.

Een Italiaansche minister sprak zelfs van „een reconstructie van het continent in corporatieven, dat is nazistischen en fascistischen zin."

De begripsverwijding van het woord „nationaal-socialisme" en „fascisme" houdt echter tevens in, dat die nationaal-socialistische hernieuwing, hoe zij ook in de verschillende landen mogen heeten, in die landen *op eigen wijze* moet geschieden. Trouwens, dit is ook ons, Nederlanders, van de zijde van de hoogste bezettingsautoriteiten publiekelijk verschillende malen verzekerd.

En dan is het dus niet zoo, dat Nederland slechts één beweging telt die het nationaal-socialistisch kan maken, maar verschillende.

Allen streven naar een Nederlandsch socialisme, of, indien men wil, een Nederlandsch nationaal-socialisme. Er zijn dus verschillende bewegingen, die ons volk op dezen weg kunnen leiden of, met andere woorden, ons volk en zijn vrijheid willen redden. Juist daarom zou het wenschelijk zijn, dat die verschillende groepen naar elkaar toegroeiden.

Samenwerking is ook nog om andere redenen dringend geboden. De N. S. B. stapt te licht heen over het feit, dat zij zelfs nu, na de gunsten die zij uit handen van de bezetters ontving, slechts een heel kleine minderheid is. Ze omvat slechts enkele percenten van ons volk. „Ja, maar bij ons zijn de hersens", zoo geeft Ir. Mussert te kennen.

Laten we daar niet verder op ingaan, want wij waren het juist, die de N. S. B. keer op keer verweten, geen voldoende kader met hersens te hebben. Hoe wil echter Ir. Mussert met zulk een kleine groep de macht opeischen en — wat nog belangrijker is — gezag uitoefenen over de vijf en negentig procent, die de N. S. B. niet alleen niet heeft kunnen winnen, maar die zij bovendien nog door haar manier van doen ver van zich af heeft gestooten?

„Ik geloof aan den wil van een minderheid”, zei Ir. Mussert en hij verklaarde, dat de groote dingen steeds van een minderheid waren uitgegaan. Wij gelooven daar ook aan. Zouden wij anders met enkele honderden den strijd zijn begonnen? Zouden wij anders met enkele duizenden den moed hebben bezeten tegen de toppen van een plutocratie, uitgerust met alle machtsmiddelen van den staat en van het groot-kapitaal, slag te leveren? Maar de minderheid moet de vijandschap tegen het nieuwe van een groot gedeelte der meerderheid kunnen overwinnen en de vriendschap van het andere deel kunnen winnen.

Hitler en Mussolini begonnen ook met enkelen. Maar zij kwamen pas aan de macht, toen zij een machtigen stroom van volgelingen achter zich hadden. Voor dat het zoover is, moet men echter niet naar de macht haken. Nu weten wij wel, dat in de N. S. B.-kringen gehoopt wordt, dat men aan de macht zal geraken door den wil van den bezetter en de macht zal kunnen behouden door te steunen op de machtsmiddelen van dien bezetter. Deze hoop schijnt ons ijdel toe.

Maar al ware zij niet ijdel, wat heeft men dan nog? De Rijkscommissaris verklaarde zelf, zulk een macht niet te kunnen legitimeeren. Die legitimatie kan men slechts krijgen door het verkregen vertrouwen van het volk.

Overigens, leert de N. S. B. dan nimmer fierheid van de Deutsche nationaal-socialisten? Is het Deutsche nationaal-socialisme soms aan de macht gekomen onder en door een vreemde bezetting?

Ook al valt het niet te ontkennen, dat het Nederlandsche volk den indruk moet hebben, dat de bezettingsautoriteiten,

door benoemingen en vele privileges, tegen den wil der massa de N. S. B. op het paard wil zetten, wij gelooven daar niet aan, want dit zou de woorden van den Rijkscommissaris, dat de politieke wilsvorming een zaak is van het Nederlandsche volk en dat hij niet is gekomen om een volk in verdrukking te brengen, te schande maken.

Het Deutsche nationaal-socialisme evenwel, dacht er niet aan anders dan uit eigen kracht aan de macht te komen. De heer Mussert spiegele zich aan dit voorbeeld.

„De anti-N. S. B.-gevoelens moeten veranderen”, zeide de heer Mussert, „opdat de N. S. B. meer kan doen voor het Nederlandsche volk”. Deze gevoelens zullen echter slechts veranderen, indien de N. S. B. van geesteshouding verandert, indien de N. S. B. de liefde leert voor het eigen volk. Is het niet teekenend, dat de N. S. B. slechts met een paar duizend man kan marcheeren, indien de stoet beschermd wordt door een paar duizend man politie en marechaussee? Hoeveel duizenden gewapende mannen zou de N. S. B. dan wel noodig hebben om ons volk te kunnen besturen? Wanneer trekt de N. S. B. leering uit dit feit?

Zij zal om te beginnen moeten aanvaarden, dat zij niet de eenige beweging is, die ons volk binnen zulk een nationaal-socialistisch Europa kan binnenleiden. Zij zal zich ook moeten afvragen, hoe het mogelijk is, dat een beweging als de onze, die steeds radicaler gezind was dan zij, niet die gevoelens van afkeer bij het volk opwekt en geen regiment politie zou noodig hebben, om — stel dat haar toestemming zou worden gegeven — met haar mannen door de straten te marcheeren.

Slechts indien zij zich deze feiten duidelijk voor oogen stelt, slechts dan kan de N. S. B. den weg tot samenwerking terugvinden. En bovenal, den weg terug naar ons volk!

Wij hebben in ons voorafgaand betoog gewezen op de verschillen, welke wij hebben met de andere organisaties.

Wij zijn ervan overtuigd, dat wij alleen dan uiteindelijk tot eenheid kunnen komen, wanneer wij niet doen, alsof er geen verschillen zouden zijn.

Uit de uiteenzetting van deze verschillen moge dan ook niemand de gevolgtrekking maken, dat wij niet ernstig streven en verlangen naar eenheid en samenwerking. Wanneer echter hiervan tot heden zoo weinig kwam, is dit, omdat men de verschillen niet onder het oog wilde zien.

Wij verklaren met grooten nadruk, dat wij omwille van volk en land met den grootsten ernst tot eenheid willen komen, met name met „De Nederlandsche Unie” en met de N. S. B.

Wij hopen bij hen dezelfde bereidheid te vinden.

„De Nederlandsche Unie” heeft zich daartoe reeds enkele malen bereid verklaard en bijzonderlijk nog in een artikel in haar orgaan d.d. 16 November l.l., waarin zij in antwoord op een artikel van ons in „De Weg” over toenadering schrijft. Men verklaart, samenwerking met andere groepen te wenschen. Ten aanzien van Nationaal Front werd in dit artikel gezegd, dat, waar alle politieke autoriteit ten slotte alleen gedragen kan worden door de zorg voor de toekomst van het Nederlandsche Volk en in het werkelijke belang van dit volk zijn laatste verantwoording vindt, het, omdat in dezen twijfel ten aanzien van Nationaal Front in geen enkel opzicht geldt, „een eventueele samenwerking met deze groep op den eenig mogelijken grondslag zou staan, die hecht genoeg kan heeten om alle moeilijkheden te doorstaan. . . . De leiding van de Nederlandsche Unie heeft nooit op het standpunt gestaan, dat de Unie doel op zichzelf is. Het eenige doel is altijd geweest en zal altijd zijn: het welzijn van het Nederlandsche volk. Terwille van ons volk is nog nooit in de geschiedenis de noodzaak van eenheid zoo groot geweest als nu. En mocht die eenheid werkelijk bereikt kunnen worden, op den grondslag, dat de toekomst van ons volk daarmee is gebaat, dan zal de Nederlandsche Unie de eerste zijn om dit ideaal te helpen verwezenlijken.”

Wij hebben het vertrouwen, dat de Nederlandsche Unie zal toegroeien naar ons beginselprogram. De leiding begrijpe echter, dat wij ten aanzien van onze *beginselen* geen

compromis kennen. Dat zou in strijd zijn met de idee zelve, die wij voorstaan. Afgezien van andere overwegingen behoort het leidersbeginsel en een stellingname ten opzichte van de Joden tot de minimum-eischen, die door de Deutsche autoriteiten gesteld worden. Wil men dus metterdaad nog voor zijn volk werkzaam zijn, dan zal men het leidersbeginsel moeten aanvaarden en tevens een gelijkstelling van Joden met Nederlanders moeten afwijzen en Joodsche leden uit de organisatie der Unie moeten verwijderen.

Zoodra de leiders der Nederlandsche Unie deze standpunten zullen kunnen aanvaarden, zal de weg tot organisatorische eenheid gevonden kunnen worden. Persoonlijke overwegingen en partijbelang zullen dan niet mogen en niet kunnen verhinderen dat wij tot eenheid komen. Er staan te groote belangen op het spel, dan dat in dat geval de leiding der Nederlandsche Unie en die van Nationaal Front elkander dan nog niet zouden vinden.

Wanneer de eenheid tusschen de Nederlandsche Unie en Nationaal Front tot stand gekomen zou zijn, en de nieuwe formatie gedragen wordt door de instemming van de talrijke en meest vooruitstrevende groepen uit de Ned. Unie en door het gezag en de beginselvastheid van Nationaal Front, dan zullen de wegen gezocht moeten worden om tot nog grooter eenheid te geraken. De gevormde organisatie zal dan door Nationaal Front haar wortels in het verleden bezitten en op dat verleden kunnen voortbouwen, terwijl de Nederlandsche Unie door de breedte van haar groepeerings beter dan welke andere groep ook kan bewerkstelligen, dat deze nieuwe ideeën gemeengoed worden van een belangrijk deel van ons volk. Pas dan zal het mogelijk zijn, de massa met de nieuwe gedachten te bereiken.

De N.S.B. zal hiermede rekening hebben te houden. Wij mogen hopen, dat de N. S. B. zooveel realiteitsbesef zal bezitten, dat zij haar hooghartig, zich van de volksgemeenschap afzijdig houdend standpunt, zal laten varen. Zoo niet,

dan zal zijzelve zich als Beweging oplossen, omdat zij de taak van een nationale beweging: in de huidige omstandigheden het volk samen te bundelen, verzaakt, omdat zij dus tevens de voor de hand liggende mogelijkheid om tot een goede samenwerking tusschen het eigen- en het Deutsche volk te komen, voorbij zou laten gaan. De goede Nederlanders in de N. S. B. zullen haar dan verlaten. Om al deze redenen zal de N. S. B. na een eventueele éénwording van Nationaal Front en de Nederlandsche Unie haar bijdrage tot een nog grootere eenheid moeten leveren. Zóó slechts zal de N. S. B. in staat zijn de kloof tusschen haar en het eigen volk te overbruggen.

De N. S. B. heeft ongetwijfeld in politiek en sociaal opzicht in den strijd voor de invoering van het nationaal-socialisme in Nederland groote verdiensten verworven. Vele N. S. B.-ers hebben belangrijke offers moeten brengen. De N. S. B. heeft hare bedoelingen, in Nederland een omwenteling in den nationaal-socialistischen zin te bevorderen, evenmin als Zwart Front en Nationaal Front, onder stoelen of banken gestoken. Doch de N. S. B. heeft o. i. den tactisch juiste weg daarvoor niet bewandeld. Te weinig bleek zij begrip te hebben voor het volkseigene der Nederlanders. Zij heeft vergeten, dat het Nederlandsche volk — in tegenstelling tot het Deutsche — geen wereldoorlog had medegemaakt en ook niet de meer dan schandelijke bejegening van een Versailles-Verdrag had ondervonden.

Nationaal Front en de gestelde voorwaarden.

Uit hetgeen wij in het begin van dit korte geschrift opmerkten en in het bijzonder uit hetgeen wij in het verleden publiceerden en deden, blijkt duidelijk, dat wij aan de Deutsche minimum-eischen, die naar onze meening aan een Beweging gesteld worden, beantwoorden. Het nationale en sociale element is door ons steeds benadrukt. Het leiders-beginsel werd door ons als noodzakelijk voor de nieuwe orde aanvaard en toegepast. Tegen Joodsche overheersching hebben wij altijd gestreden. Ofschoon velen ons voor dwaas hielden hebben wij zeven jaar

geleden bij den aanvang der Beweging verklaard, dat Joden nooit lid van de nieuwe Organisatie zouden kunnen zijn. Deze houding hebben wij door alle jaren heen volgehouden. Geen andere Beweging heeft dit aangedurfd.

Een goede samenwerking met Duitschland hebben wij steeds voorgestaan. Vóór den oorlog hebben wij erop gewezen, hoe de eenzijdige pro-Engelsche politiek de grootste gevaren voor ons volk opleverde. En na de capitulatie hebben wij onophoudelijk benadrukt, hoe de constellatie in Europa volledig veranderd is en hoe ons volk daaruit de noodige gevolgtrekkingen heeft te maken. Wij zijn bereid, wanneer van Deutsche zijde ook garanties gegeven worden omtrent de toekomst — garanties betreffende diè zaken waarop wij als groot cultuurvolk recht hebben — op deze vertrouwensbasis verder te werken en in het bijzonder den grondslag van die toekomstige samenwerking nader uit te werken.

Mochten er andere eischen zijn, dan die wij noemden, dan, — wij herhalen dit nogmaals — zouden wij niets liever zien, dan dat deze andere eischen op de meest besliste wijze werden gesteld en dat zij als *eischen* en nièt als wenschen werden geformuleerd. Mochten deze eischen voor ons Nederlandsche gevoel oneervol of onaanvaardbaar zijn, dan zullen wij geen oogenblik aarzelen om daaruit de gevolgtrekking te maken en — hoe hard dit ook wezen zou — de Beweging, die vleesch en bloed voor ons geworden is, op te heffen.

Moeilijkheden ten gevolge van de, in de oogen van de massa monopolie-positie van de N. S. B. komen wij te boven. Bij alle klachten, die wij hebben over de verwording van ons volk is er toch diè eene verheugende, dat ons volk, als geheel genomen, zeer karaktervast is en dat het zich, ook al meent het dat de N. S. B. het monopolie heeft, toch niet laat verleiden iets te doen, wat het tegen zijn eer en tegen zijn belangen acht. De Nederlander heet egoïstisch en wij willen toegeven dat hij het in een bepaald opzicht geworden is, als gevolg van de democratie, doch aan den anderen kant is hij in het algemeen zoo beginsel-

vast en zoo vaderlandslievend, dat hij niet van zijn standpunt afwijkt, ook al zijn er de noodige verlokkingen van positie en aanzien. Ware dit niet het geval, dan zou na de bezetting het geheele Nederlandsche volk en zeker alle ambtsdragers toegetroden zijn tot de N. S. B. We kunnen echter constateeren, dat het getal, dat om den broode overgelopen is, zeer gering is en, voorzoover overgelopen, zich voor zijn omgeving schaamt.

Politieke eenheid is op dit oogenblik onbereikbaar. Het groeiproces naar eenheid heeft zijn laatste stadium nog niet bereikt. Het is trouwens niet alleen een kwestie van programmatischen groei, maar ook zal men er in moeten slagen de nieuwe ideeën op zulk een wijze te brengen, dat zij afgestemd zijn op onze volksziel, waardoor zij tot het volk in al zijn lagen kunnen doordringen en door ons volk zullen worden aanvaard.

Het volk moet zijn beter-ik niet alleen in de nieuwe gedachten, maar ook in de levenshouding der verkondigers dier gedachten terugvinden. Anders krijgt men hier een nationaal-socialisme zonder nationaal-socialisten. Juist in de levenshouding staan de groepeeringsen nog vrij ver van elkander af. Toch zal geen der drie bewegingen ontkennen, dat er slechts één beweging mag overblijven en dat dus de drie bewegingen één moeten worden. Maar hoe kan dat, indien de bewegingen zoo volstrekt afzijdig tegenover elkander blijven staan? Er zijn toch tal van concrete gebieden des levens, waarover wij het eens zijn. Zou men dan op deze gebieden niet trachten tot een opene en openhartige samenwerking te komen? Wij willen b.v. een zuivering van onze cultuur in „volkschen” zin. Wij willen allen sociaal werk in „volks-gemeenschap-pelijken” zin. Wij willen een planmatige economie. Zeker, wij denken niet gelijk over de op te richten organen, die deze planmatige economie moeten leiden, maar wij denken wél gelijk over de richting, waarin de economie geleid moet worden, n.l. in de richting van een grootere mate

van zelfvoorziening en in de richting van een verbreding van de basis van arbeidsintensieve exploitatie.

Ligt hier nu niet een terrein, waarop practische samenwerking met de Unie en de N. S. B. tot stand kan komen? En zouden bij een voortgezette practische samenwerking de drie bewegingen niet geleidelijk naar elkaar toegroeien? Voorop gesteld zij dan, dat in de bestaande of op te richten instellingen en organisaties, waarin samenwerking, als hier bedoeld, tot stand kan komen, geen ruimte gelaten wordt voor het bijzonder inzicht van een der drie bewegingen. Het gaat er toch om werkkraft en voortvarendheid te putten uit datgene wat ons vereenigt: de zin voor het „volksche”, het heel-Nederlandsche; de zin voor het autoritaire en — ik schroom niet het neer te schrijven, al is het woord niet van mij, maar van generaal Kiès — de zin voor het christelijk-socialistische. Ons bij dat werk speciaal te bezinnen op datgene wat ons scheidt, beteekent zulk een samenwerking op voorhand onmogelijk maken. Het is mede daarom, dat de eisch gesteld mag worden, dat de leiders van dergelijke instellingen of organisaties, waar samenwerking plaats zal vinden, geen functionarissen van één der drie bewegingen zijn, ja, desnoods voor den duur van hun leiderschap als lid van de beweging bedanken.

Om mijne bedoelingen nog verder te verduidelijken volgen hier nog enkele voorbeelden.

Er bestaat een Perskamer. Van deze Perskamer behoorde eigenlijk een zekere geestelijke leiding uit te gaan voor de geheele Nederlandsche pers. De Perskamer, zooals ze bestaat, heeft geen publiekrechtelijke erkenning. Maar zelfs al had ze die, ze mist gezag bij de Nederlandsche pers. Van haar gaat geen eigen leiding uit. Maar ze is dan ook practisch te eenzijdig samengesteld.

Zou nu op dit gebied niet veel meer bereikt kunnen worden, indien deze Perskamer zou zijn samengesteld, niet alleen uit leden en sympathisanten van één richting, maar van de drie richtingen, desnoods aangevuld met politieke

outsiders en meer erkende vaklieden, met een volkomen onafhankelijke leiding, bezield door de nieuwe idee? Welk een nuttig werk zou in afwachting van de totalitaire beweging, die in de toekomst alles zal omvatten, verricht kunnen worden en welk een bakermat zou deze instantie kunnen zijn voor die eene komende totalitaire organisatie.

Dezer dagen werd de fusie aangekondigd van „Landbouw en Maatschappij” en het Boerenfront van de N. S. B. Wederom een formatie, die, zooals nu de feiten staan, eerder de eenheid in den weg staat dan haar bevordert. Reeds bij de fusie traden twee belangrijke bestuursleden uit; ook de leden van „Landbouw en Maatschappij”, die met de N. S. B. niet in zee willen, traden uit, terwijl de medewerking van vele anderen niet van harte gaat, met de bijbedoeling, door hun kracht de N. S. B. te overheerschen; hun wil te doen zegevieren. De nieuwe formatie noemt zich „Agrarisch Front”. Maar juist door de bekrompen basis waarop zij tot stand kwam, is het moeilijk aan te nemen dat zij bakermat van een wordende agrarische eenheid kan worden. Gevolg van een en ander kan zijn, dat niet alleen de andere bestaande landbouwgroeperingen buiten de nieuwe formatie blijven, maar ook dat „Nationaal Front” en de „Nederlandsche Unie” tenslotte gedwongen worden denzelfden weg te bewandelen en aldan-niet met bestaande organisaties een Nationaal Agrarisch Blok en een Nederlandsche Agrarische Unie gaan vormen.

Waarom niet op het concrete gebied van den landbouw samengewerkt? We weten wel, dat men lid kan zijn van het nieuwe „Agrarisch Front”, zonder lid te zijn van de N. S. B., maar... de leiding — het was de eenige onvoorwaardelijke conditie die de N. S. B. stelde — is uitsluitend in handen van de N. S. B., niet in handen dus van een N. S. B. er, maar van de N. S. B. als zoodanig.

Wil men voorkomen, dat de andere bewegingen eenzelfde stap doen en hun agrarische fronten oprichten, dan moet men toch allereerst trachten tot een werkelijk-Neder-

landsche agrarische eenheid te geraken en dan moet, zoolang zich de werkelijk Nederlandsche totalitaire organisatie niet gevormd heeft, de vorm gevonden worden, waarin de drie bewegingen gezamenlijk hun medewerking kunnen geven. Men moet daarbij zelfs niet uitgaan van mandatarissen der bewegingen, maar van gezaghebbende persoonlijkheden uit die bewegingen op agrarisch gebied, die op eigen verantwoordelijkheid een eenheidsorganisatie op agrarisch gebied scheppen, waarin te zijner tijd alle bestaande organisaties kunnen worden opgelost.

Zulk een bakermat voor de agrarische eenheid is *dit* „Agrarisch Front” zeker niet. Het zou echter kunnen worden omgevormd tot een dusdanige organisatie, dat leden van de Nederlandsche Unie en van Nationaal Front er aan kunnen deelnemen.

Alle autoritair-gezinden zullen er wel van overtuigd zijn, dat gestreefd moet worden naar unificatie van het vakvereenigingswezen. Bakermat voor die unificatie had het N. V. V. kunnen worden. Tenslotte staan alle autoritair gezinden dichter bij een Nederlandsch Vakverbond „op zich” dan bij één der confessioneel-politieke vakorganisaties. Daartoe zou echter het merkteeken „Nederlandsch” in den modernen zin des woords, op het N. V. V. moeten zijn gedrukt. Nu is het N. V. V. wel gezuiverd van de schadelijke bacteriën eener internationalistische- en klassenstrijd-idee, maar positief in Nederlandschen zin is het nog niet geworden. Daarvoor vertegenwoordigt het N. V. V. te zeer een bepaalde richting en sluit zich daardoor als organisatie, waarin de eenheid van het vakvereenigingswezen tot stand moet komen, uit. Zou er, dit alles overwegende, niet alles voor te zeggen zijn, om, wederom zoolang de eene totalitaire organisatie zich nog niet gevormd heeft, het N. V. V. onder een leiding te stellen, waarin de drie groeperingen vertegenwoordigd zijn en de leden uit die drie groeperingen moeten samenwerken?

Hetzelfde kan gezegd worden van de V.A.R.A. Worden de andere omroepvereenigingen niet in stand gehouden,

doordat de V.A.R.A. eigenlijk slechts één kleur uitzendt, inplaats van een uitzending te verzorgen, die waarlijk totaal-Nederlandsch is en die door het volk in al zijn geledingen op prijs zou worden gesteld?

Is het overigens niet tekenend, dat in de commissie-Woltersom géén der vooraanstaande economen van N. S. B., Nationaal Front of Nederlandsche Unie zitting heeft en is het niet mede aan den onwil tot samenwerking tusschen de verschillende groepeerings te wijten, dat uitsluitend ondernemers de taak van deze commissie moeten vervullen?

Niet slechts wanneer er een werkelijk in het geheele volk weerklank vindende totalitaire organisatie gevormd was, maar eveneens wanneer in de huidige omstandigheden de drie groepen tot samenwerking op althans niet-politiek gebied bereid waren, zou dit alles er geheel anders uitzien en zou er meer en beter vruchtdragend werk gedaan kunnen worden.

De Winterhulp heeft in het eere-comité zoowel leden van N. S. B., Nederlandsche Unie als Nationaal Front. Een verheugend initiatief van de zijde der bezettingsautoriteiten. In de Winterhulp zijn wij door degenen, die de leiding van de Winterhulp hebben, echter niet gekend, hetgeen een grove fout is. Een fout, die, omwille van onze arme, gebrek lijdende volksgenooten, niet plaats had mogen vinden, al zal die, naar we hopen, overigens geen invloed hebben op de resultaten. Het had echter zooveel mooier en beter kunnen zijn. De uitwerking van de plannen was op een hooger niveau gekomen en zou veel grooter enthousiasme bij het Nederlandsche volk gewekt hebben.

Wij kozen voorbeelden uit de bestaande organisaties. Even gemakkelijk hadden wij op te richten organisaties als voorbeeld kunnen nemen.

Bovendien zijn er nog zoovele andere dingen te doen, die gezamenlijk gedaan kunnen worden en die niet afzonderlijk behoeven te geschieden. Vlaanderen heeft zijn IJzermonu-

ment en zijn IJzerbedevaart. Zouden de drie bewegingen gezamenlijk niet tot zulk een gedenkteken en gedenkdag voor onze dooden kunnen komen? Zou men niet gezamenlijk bepaalde nooden kunnen trachten te lenigen? Zou men, om nu weer iets heel anders te noemen, gezamenlijk niet kunnen bestudeeren naar welke toekomstige structuur van ons bedrijfsleven moet worden gestreefd? Zou men gezamenlijk niet kunnen overleggen hoe tot een vervanging van verouderde instellingen, bijv. de Maatschappij voor Nederlandsche Letterkunde e.d., te komen? Tot een vervanging van de oude, of tot de schepping van nieuwe, die op den duur de ouden moet vervangen?

Op het terrein van een volksverbonden Kunst en Wetenschap moet samenwerking toch wel heel gemakkelijk zijn, mits men de prestaties van alle drie de Kunsten als „gezamenlijk” zal zien, als „gezamenlijk” zal aanvaarden.

Nog altijd is er geen vertegenwoordiging van het Nederlandsche volk bij de bezettingsoverheid. Zou het uitblijven daarvan niet aan ons-zelf te wijten zijn? Moet de bezettingsoverheid niet vreezen, dat zulk een vertegenwoordiging, in plaats van haar behoorlijk in te lichten, het te druk zal hebben met onderling gekijf? Toch zou zoo'n vertegenwoordiging onschatbare diensten aan het Nederlandsche volk kunnen bewijzen, mits de leden daarvan vóór alles het belang van het Nederlandsche volk in het oog houden. Indien de wil tot samenwerking er is, moet zulks toch mogelijk zijn? Trouwens, homogeniteit voor het uitbrengen van adviezen is geen strikte eisch. De bezettingsoverheid zou dan toch het groote voordeel hebben over adviezen te beschikken, waaruit zij dat advies, dat haar het meeste lijkt, kan kiezen.

Ziedaar onze voorstellen tot samenwerking.

Natuurlijk zal zulk een samenwerking vooropstellen, dat geen der bewegingen bij het medewerken aan de gemeenschappelijke arbeid zichzelf als het eenig heil beschouwt. Laat men dat laatste na, dan moet zulk een beperkte, maar

nuttige samenwerking mogelijk zijn. Dan moet zij vruchten dragen: directe vruchten en indirecte: een beter begrip voor elkaar. De bedoeling van deze brochure is juist te onderzoeken, of de wil tot samenwerking op concrete gebieden des levens bestaat.

We verwachten een onomwonden antwoord van de andere groepen. Bewegingen zijn tenslotte middelen voor een doel, in casu bevordering van het welzijn van het geheele volk. Dát gaat ons boven alles aan het hart en daarom nemen wij dit initiatief. Bij het inniger worden der samenwerking zal de geesteshouding der drie meer gelijk worden, tevens meer en inniger volksverbonden. En dan zal de eenheid zeker komen, de eenheid van beweging die het geheele Nederlandsche volk zal winnen.

De eenheid, die men niet met geweld kan opleggen, maar die moet groeien.

De eenheid, die gebaseerd moet zijn op het wezen van het Nederlandsche volk en op het geloof in de roeping van het Nederlandsche volk.

Eén volk, één staat!

Heel-Nederland leve!

